

EDU SFE RA

W I E L K O P O L S K I B I U L E T Y N E D U K A C Y J N Y

CYFROWA SZKOŁA Wielkopolsk@ 2020

Szanowni Państwo, Dyrektorzy Szkół, Nauczyciele,

Projekt „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2020” realizowany przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu (w ramach wsparcia z programu WRPO 2004-2020) udostępnia do ogólnego użytku Platformę Edukacyjną, rozszerzoną o funkcję zdalnego nauczania na każdym poziomie kształcenia pod nazwą „cyfrowalekcja.pl”.

Platforma dostępna jest bezpłatnie pod adresem <https://cyfrowalekcja.pl/>. Proponowane narzędzie służy do opracowywania treści lekcji na podstawie: materiałów własnych, dostępnych w sieci, tekstów i opracowań oraz tworzonych dokumentów – wszystko w jednym miejscu (kolekcji), które można udostępnić uczniom. Uczeń ma możliwość zapoznania się z materiałami załączonymi przez nauczyciela i wykonania zadań przewidzianych w ramach danej lekcji. Lekcje mogą być zapisywane i udostępniane innym nauczycielom. Nauczyciele sprawdzają wiedzę uczniów dzięki wbudowanym w platformę testom, które nauczyciel może edytować zgodnie ze swoimi potrzebami.

Platforma umiejscowiona jest na serwerach będących własnością Samorządu Województwa Wielkopolskiego, a jej użytkowanie przez szkołę jest całkowicie bezpłatne. Administratorem platformy jest Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu.

W celu zarejestrowania się na platformie cyfrowalekcja.pl prosimy o wypełnienie tabeli znajdującej się na stronie <https://odn.kalisz.pl/2020/03/01/platforma-cyfrowalekcja-pl/> danymi: imię i nazwisko, nazwa szkoły oraz rola (nauczyciel lub uczeń). Aby poznać wszystkie możliwości platformy niezbędne jest zarejestrowanie zarówno nauczycieli jak i uczniów. Przy wypełnianiu tabeli prosimy o zwrócenie szczególnej uwagi na poprawne wpisywanie danych bez użycia znaków specjalnych (w szczególności SPACJI po imionach i nazwiskach użytkowników). Wypełnioną tabelę należy przestać na adres e-mail: rejestracja@cyfrowalekcja.pl. Prosimy o podanie w treści maila danych (imię i nazwisko) osoby, która zostanie administratorem platformy w szkole (zostaną jej nadane uprawnienia tworzenia klas i grup uczniowskich).

Gwarantujemy Państwu wsparcie merytoryczne i organizacyjne zapewnione przez pracowników Projektu „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2020” oraz doradców i konsultantów z ośrodków doskonalenia nauczycieli podlegających Samorządowi Województwa Wielkopolskiego.

Z poważaniem

Piotr Waśko

Dyrektor Projektu „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2020”

z-ca Dyrektora ODN w Poznaniu

Szanowni Państwo,

otrzymujecie dziś nowe czasopismo – periodyk, który poświęcony jest najbardziej istotnym problemom polskiej edukacji oraz promowaniu dobrych praktyk edukacyjnych. Formuła „EDUSFEREY. Wielkopolskiego Biuletynu Edukacyjnego” pozostaje otwarta. Czasopismo powstało z inicjatywy Departamentu Edukacji i Nauki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu. EDUSFERĘ tworzy zespół ludzi wywodzących się ze wszystkich centrów i ośrodków doskonalenia nauczycieli w Wielkopolsce. Są to pasjonaci, którzy uznali, że takie pismo powinno powstać i służyć wszystkim nauczycielom naszego regionu.

Dzisiejszy okazowy numer poświęcony jest problematyce edukacji zdalnej w dobie pandemii COVID-19. Otwierają go listy od Marzeny Wodzińskiej, Członka Zarządu Województwa Wielkopolskiego oraz Doroty Kinal, dyrektora Departamentu Edukacji i Nauki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego. Moduł pierwszy to wypowiedzi samorządowców, osób zarządzających edukacją, specjalistów edukatorów, nauczycieli konsultantów i doradców metodycznych, ekspertów i trenerów z całej Wielkopolski.

Znajdziecie Państwo tutaj informacje o narzędziach wykorzystywanych w pracy online oraz refleksje na temat funkcjonowania zdalnego nauczania. Będziecie też mogli przeczytać o motywacji i pomocy psychologiczno-pedagogicznej w czasie pandemii.

Moduł drugi poświęcony jest zagadnieniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej i e-motywacji w tym trudnym dla nas okresie.

Jestem przekonany, że każdy z Was, drogie koleżanki i koledzy nauczyciele, znajdzie tutaj inspiracje do pracy, ciekawe opinie, potwierdzenie satysfakcji z własnego samodzielnego rozwoju, przykłady dobrych praktyk oraz konieczne informacje o narzędziach do edukacji zdalnej uczniów szkół wszystkich typów, w tym także dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Gorąco zachęcam do lektury.

Wojciech Kos

Redaktor Naczelny

Jarostaw Wujkowski <i>Nauczanie i uczenie się w dobie pandemii COVID-19</i>	4
Piotr Waśko <i>Witaj (Nowa) Szkolo!</i>	10
Sara Kollman <i>Edukacja w świecie cyfrowym podczas epidemii</i>	14
Ewa Superczyńska <i>Czas na dojrzałe zmiany</i>	19
Anita Kępińska <i>By wciąż być blisko dziecka...</i>	22
Izabela Bartol <i>W „nowej” rzeczywistości</i>	25
Lidia Kantek, Agnieszka Świtalska, Ewa Malin <i>Praca zdalna nauczyciela – metody i netografia</i>	29
dr Barbara Foryńska <i>Zdalne nauczanie stabilizujących</i>	35
Wioletta Poturała, Dorota Wiśniewska <i>Edukacja zdalna a dobrostan nauczyciela</i>	39
Anna Bobińska, dr Piotr Molenda <i>Zyczyć sobie, wybierać, chcieć. O e-motywacji słów kilka</i>	43
Justyna Szofer-Andrzejewska <i>E@ppp w zdalnej edukacji</i>	46

Redakcja

Wojciech Kos (red. naczelny), Jarostaw Wujkowski (sekretarz red.), Iwona Gubańska (korekta), Ewa Kowalczyk-Wiśniewska (grafika), Piotr Sadowski (projekt i łamanie), Mikołaj Kraszkiewicz (fot. na okładce – sala humanistyczna w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2 w Kaliszu), Zbigniew Budny, Katarzyna Kwaśnik, Joanna Marchewka

Wydawca

Departament Edukacji i Nauki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego, Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu

Druk

Drukarnia PBP Książnica Pedagogiczna im. Alfonsa Parczewskiego, ul. Południowa 62, 62-800 Kalisz.

**SZANOWNI PAŃSTWO,
DYREKTORZY, NAUCZYCIELE,
PRACOWNICY SZKÓŁ I PLACÓWEK OŚWIATOWYCH
WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO**

Pandemia, którą wywołał koronawirus, uderzyła na całym świecie w każdy obszar naszego życia. Zmiany dotknęły gospodarki, instytucji, relacji rodzinnych i wzorców społecznych. Musieliśmy na nowo nauczyć się komunikować, przebywać ze sobą. Potężne zmiany nie mogły ominąć edukacji. Decyzja o zamknięciu szkół, przedszkoli i innych placówek oświatowych wymusiła konieczność przestawienia się na inny sposób funkcjonowania oraz organizację zdalnego nauczania.

To było ogromne wyzwanie, któremu Państwo w pełni sprościli. W ostatnich tygodniach bieżącego roku szkolnego nauczyciele i pedagodzy z wielkopolskich szkół prowadzili e-lekcje, korzystając z nowoczesnych zdobyczy techniki. Przygotowywali w domu cenne materiały edukacyjne dla nauczycieli, uczniów i rodziców, które w znaczącym stopniu usprawniły kształcenie na odległość. Aktywnie działali w sieci i mediach społecznościowych, organizując panele dyskusyjne, wirtualne galerie czytelnicze, spotkania autorskie, konkursy, szkolenia online oraz webinaria.

Nie zapominam o tych spośród Państwa, którzy bezpośrednio zajmowali się swoimi wychowankami, jak miało to miejsce w przypadku młodzieżowych ośrodków wychowawczych i socjoterapeutycznych. Dostrzegam wysiłki pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych, schronisk młodzieżowych i burs. Doceniam ogromnie Wasz trud oraz tak szybkie przystosowanie się do nowych warunków pracy, którą z konieczności musieliście wykonywać bardzo często w domu.

Jestem ogromnie zbudowana Waszą kreatywnością w tym trudnym, szczególnym czasie. I bardzo wszystkim Państwu za to dziękuję!

Szanowni Państwo,

z okazji kończącego się w tak nadzwyczajnych okolicznościach roku szkolnego 2019/2020 proszę przyjąć najserdeczniejsze życzenia i wyrazy uznania dla Waszej pracy, pełnej wysiłku i osobistego zaangażowania!

Życzę Państwu zdrowia oraz wytrwałości w pokonywaniu wszystkich przeciwności losu oraz wspaniałych, zastużonych wakacji!

Wierzę, że wspólnie uda nam się przetrwać ten trudny czas i już niedługo, za parę miesięcy, wrócimy w pełni do naszych codziennych zajęć z jeszcze większym optymizmem i energią.

Z wyrazami szacunku

Marzena Wodzińska

Członek Zarządu Województwa Wielkopolskiego

**SZANOWNI PAŃSTWO,
DYREKTORZY, NAUCZYCIELE,
PRACOWNICY SZKÓŁ I PLACÓWEK OŚWIATOWYCH
WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO**

Sytuacja pandemii zmusiła wielu z nas do realizacji naszych codziennych zadań w zupełnie niecodziennych okolicznościach.

Zamiast zwykłego dnia z klasą pełną uczniów przyszło zmierzyć się ze zdalnym nauczaniem, które nadal pozostawia pewnie wiele wątpliwości.

Nauczycielki i nauczyciele znaleźli się w bardzo nietypowej sytuacji i w ekstremalnie krótkim czasie musieli zmienić nawyki, i błyskawicznie zaktywizowali się.

Wiele razy słyszałam, że prowadzenie lekcji przez skype, nie jest tym samym co prowadzenie lekcji na żywo. To prawda. Osobistego kontaktu z uczniem nie zastąpi najlepsza nawet kamera ani najszybsze nawet łącza internetowe. Wszak zwłaszcza dzisiaj wielu uczniów potrzebuje pomocy, wsparcia, zrozumienia, czasem zwyczajnej rozmowy.

W momencie jednak, kiedy nie było innego wyjścia i tylko za pomocą lekcji zdalnych można było poprowadzić zajęcia, to okazało się, że również poprzez wideokonferencję można połączyć się z uczniami, widzieć ich, rozmawiać, wymieniać doświadczenia i spostrzeżenia. Dzięki Państwa kreatywnej pracy dostępne są platformy edukacyjne do nauki każdego przedmiotu, z łatwym, bezpłatnym dostępem dla każdego ucznia, niezależnie od poziomu nauczania. Nauczyciele prowadzą i nagrywają lekcje, tak aby każdy uczeń mógł poczuć się jak w szkole. Lekcje te można później znaleźć w Internecie, bo nasi pedagodzy chętnie się nimi dzielą i je udostępniają.

Lekcje zdalne pokazały, że potrafimy odnaleźć się w każdym momencie naszego życia i tak poprowadzić zajęcia, żeby uczeń nie odczuł dyskomfortu w zaistniałej sytuacji. Wykorzystanie nowoczesnych technologii pokazuje, że lekcja poza klasą w szkole również może być interesująca.

Szanowni Państwo,

jestem przekonana, że z pandemii mamy szansę wyjść wszyscy silniejsi, dojrzałsi, patrzący na sprawy naszego życia z innej perspektywy. Z radością wyobrażam sobie Wasz powrót do szkół i widzę, że kroczycie dumnie, pręźnie i pełni satysfakcji z poczynionych dokonań.

Stawiliście, drodzy Państwo, czoła temu co nowe, nieznanne i wszyscy tak pięknie daliście sobie radę.

Bardzo serdecznie Wam dziękuję!

Życzę, by nadchodzące wakacje były bezpieczne, radosne i pełne niezapomnianych wrażeń.

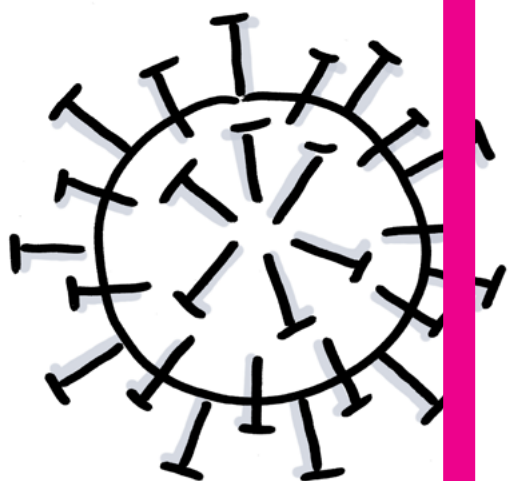
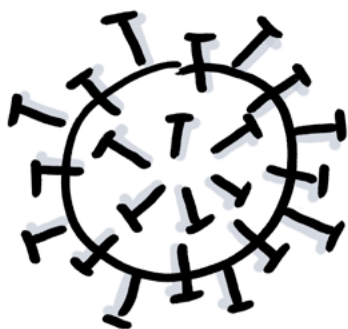
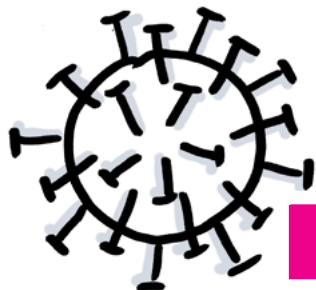
Z wyrazami szacunku

Dorota Kinal

Dyrektor Departamentu Edukacji i Nauki

Urzędu Marszałkowskiego

Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu

NAUCZANIE I UCZENIE SIĘ W DOBIE PANDEMII COVID-19

JAROSŁAW WUJKOWSKI

Nauczycielom udało się „jakoś”, lepiej lub gorzej, przetrwać okres zdalnego nauczania. Różne instytucje, stowarzyszenia, firmy zasypywały i nadal zasypują szkoły ofertą usług teleinformacyjnych.

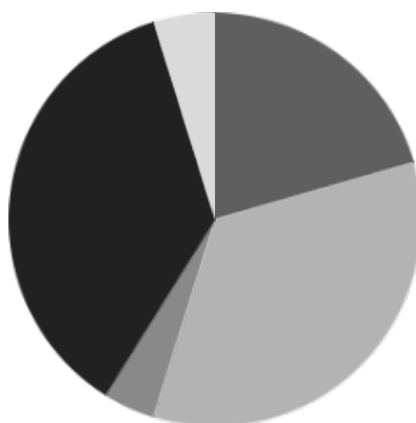
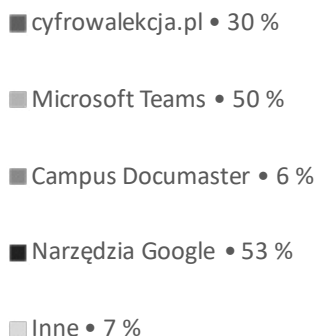

Powodowało to duży zamęt, zwłaszcza wśród kadry zarządzającej organizacją zdalnego nauczania.

Większość szkół i nauczycieli dokonało wyborów platform i narzędzi do edukacji zdalnej.

Z badań ankietowych prowadzonych przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu wynika, że dużą popularnością cieszą się zwłaszcza narzędzia Google’a, Microsoft Teams, cyfrowalekcja.pl. Nie wielką popularność mają inne platformy (w tym Campus Documaster).

Popularność Google’a wiąże się prawdopodobnie z tym, że jego narzędzia są bezpłatne.

W porozumieniu z kancelarią premiera rządu RP Google udostępnił pakiet G Suite umożliwiający zdalne nauczanie. W skład G Suite wchodzi wszystkie dotychczasowe usługi Google: poczta Gmail, Disc, arkusze czy dokumenty. Najważniejszy jest grupowy komunikator Hangouts do szybkiej komunikacji między uczniami i nauczycielami. Żeby otrzymać bezpłatny dostęp do G Suite, szkoła powinna wypełnić formularz na stronie: <https://gsuite.google.com/signup/edu/welcome#0>.

Pakiet G Suite Google’a zawiera w zasadzie pełen zakres narzędzi potrzebnych do zdalne-

go nauczania. Całość jest synchronizowana na koncie Google’a, więc uczniowie mogą łatwo przekazywać zlecone im prace, a nauczyciele mają możliwość szybkiego dodawania do nich swoich adnotacji. Wszystkie narzędzia z G Suite są też dostępne w formie aplikacji mobilnych. Najlepiej działają na Androidzie.

Co ciekawe, Google proponuje także usługę „YouTube transmisja na żywo” – jest to sposób na przeprowadzenie transmisji lekcji w czasie rzeczywistym. Usługa ta dysponuje czatem, który umożliwi kontakt z uczniami na żywo; jest dostępny natychmiast i nie wymaga uzyskania specjalnego

dostępu. Jakość funkcjonowania tego narzędzia nie jest na najwyższym poziomie, ale może być ono stosowane jako tymczasowe rozwiązanie – do uzyskania przez szkołę dostępu do pakietu G-Suite. Aby przeprowadzić transmisję, należy najpierw utworzyć konto w YouTube.

Poradnik Google’a znajduje się pod adresem: http://services.google.com/fh/files/misc/youtube_playbook_digital_events.pdf

Wiele szkół wykorzystuje Microsoft Office 365 edu (wersja online), który był i jest nadal rozprowadzany bezpłatnie.

Aplikacja „Librus” ma również spore grono miłośników (dotyczy to zwłaszcza kore-

spondencji mailowej). Niestety niedoskonałość tej platformy od strony technicznej spowodowała, że nie jest ona popularna w takim stopniu jak na początku pandemii. To samo dotyczy „Vulcana”.

Należy podkreślić, że obie ostatnio wspomniane firmy nie mają narzędzi do pracy synchronicznej, tzn. takiej, w której w jednym czasie spotykają się uczniowie i nauczyciel oraz możliwa jest ograniczona interakcja w „cyfrowym pokoju”.

Za pośrednictwem pani Agaty Kapicy, Managera Programu Microsoft dla Edukacji, nasz Ośrodek jest na bieżąco informowany o działaniach w zakresie wspomagania szkół w czasie trwania epidemii.

Stale aktualizowana jest strona <https://aka.ms/ZdalnaNauka>. Dodawane są tu systematycznie nowe materiały (nagrane webinaria, instrukcje techniczne i inne bezpłatne formy wsparcia dla szkół z zakresu nauczania zdalnego (m.in. T-Mobile, x-kom, Software Hut).

Administratorzy IT w szkole mogą dokonać rejestracji środowiska Office 365 po przejściu do strony <https://www.microsoft.com/pl-pl/education/products/office/default.aspx>.

WIĘCEJ: <https://news.microsoft.com/pl-pl/features/aka-ms-zdalnaszkola/>

Wsparcie dla szkół przygotowały również samorządowe ośrodki i centra doskonalenia nauczycieli. Szczególnie dobrze na tle całego kraju wygląda Wielkopolska, która dzięki realizacji programu Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@2020 obsługuje narzędziowo 600 szkół w projekcie, a jest gotowa – jak podkreśla dyrektor projektu, Piotr Waśko – wspierać ok. 1000 placówek (nieoficjalnie nawet 4 tys. szkół i placówek).

Samorząd Województwa w zaistniałej sytuacji być może zdecyduje się na sfinanso-

wanie rozbudowy tego projektu. Byłby to spory wysiłek, gdyż długotrwała pandemia oznacza kryzys gospodarczy.

Oprogramowanie wykorzystywane w cyfrowej szkole wielkopolskiej i możliwości serwerów są stale rozszerzane.

Każdy z ODN-ów i CDN-ów wielkopolskich przygotowuje i prowadzi lekcje nagrywane w Green Studiach albo w zaciszu domowym.

Na stronie Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu znaleźć można materiały dla uczniów, nauczycieli oraz przepisy prawne na czas pandemii. Prezentowane są one na specjalnych podstronach. Podobnie prezentowane są pomoce na stronach innych placówek podległych Samorządowi Województwa Wielkopolskiego.

Szczególnie zachęcam nauczycieli do zapoznania się z materiałami i adresami przykładowych stron do wykorzystania w nauczaniu zdalnym i uczeniu się przez Internet umieszczonymi na stronach samorządowych placówek doskonalenia nauczycieli w Wielkopolsce.

Ministerstwo Edukacji na bieżąco i szczegółowo informowało zarówno o zdalnym nauczaniu, jak i przepisach prawnych. Podobny był przekaz Wielkopolskiego Kuratora Oświaty.

Osobiście rekomenduję Państwu zainteresowanie się następującymi narzędziami do synchronicznej edukacji: Microsoft Teams (z tego korzystamy najczęściej w kaliskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli), e-podręczniki.pl, zoom.us (od 1 maja najnowsza wersja, porządnie zmodyfikowana i zabezpieczona, jest w stanie obsłużyć w czasie rzeczywistym konferencję dla 44 tys. osób jednocześnie przy wyłączonych mikrofonach i kamerach uczestników, a 10.000 przy włączonych), a nawet Messenger (małe, kilkusobowe grupy).

Dla sprawnego przeprowadzenia szkolenia, webinarium, administrator spotkania powinien na starcie wyciszyć mikrofony uczestników i sterować udzielaniem głosu poszczególnym uczestnikom. Dobrze jest także wyłączenie kamer uczestników spotkania/lekcji. Usprawni to proces nauczania/uczenia się, zwłaszcza przy małej przepustowości łącza internetowego, którym dysponuje szkoła oraz łączy prywatnych.

Z rozmów z nauczycielami i dyrektorami szkół różnych typów uzyskałem kilka spostrzeżeń i uwag. Wszyscy rozmówcy byli zgodni co do jednego: zareagowali na tyle adekwatnie na sytuację kryzysową, na ile mogli; na tyle, na ile posiadali wiedzę i umiejętności; na tyle, na ile pozwalały im środki komunikacji zdalnej i przepustowość prywatnych łączy internetowych. Nauczyciele rozumieli sytuację działania w wyjątkowym okresie kryzysu i z reguły nie zwracali się do dyrektorów szkół i placówek o zwrot środków związanych, np. z poniesionymi wyższymi kosztami zużycia energii elektrycznej, ogrzewania, eksploatacji własnego prywatnego sprzętu komputerowego, zakupu dodatkowych akcesoriów.

Oto wybrane opinie niektórych nauczycieli z Kalisza.

Nauczanie zdalne, z którym przyszło mi się zmierzyć traktuję jako nowe wyzwanie. Pozwoliło mi rozwinąć moje kompetencje w zakresie nowych technologii. Wspierałam narzędziem, które wykorzystuję na co dzień, jest tablet graficzny, pomagający w przeprowadzeniu lekcji matematyki. Dzięki zastosowaniu takiej formy pracy, lekcje prowadzone na różnego rodzaju platformach w znacznym stopniu przypominają nauczanie tradycyjne. Największym mankamentem takiej formy nauczania jest jednak brak bezpośredniego kontaktu z uczniami.

Katarzyna Gołyska,
nauczycielka matematyki

Nauczanie na odległość to zupełnie nowa rzeczywistość, z którą przyszło się zmierzyć wszystkim stronom zaangażowanym w proces edukacji. Dlatego do tego grona zaliczyć można również nauczycieli polonistów. I zgodnie z zasadą, że „kto chce – szuka sposobu”, otworzyliśmy się nie tylko na nowe technologie, włączając platformy edukacyjne, ale także kanały przekazu kultury, korzystając z nich i udostępniając je (w większym niż to było dotychczas stopniu) innym użytkownikom wirtualnego świata – w tym samym uczniom. Zdecydowanie wzrosło zainteresowanie młodszych pokoleń spektaklami online, uczniowie zapatrzyli się również na interaktywne zadania dotyczące niezbyt dotąd lubianej kategorii – ortografii czy nauki o języku. Na nauczycielskich portalach wymieniających się dobrymi praktykami, „jak grzyby po deszczu” powstają prezentacje, lekcje i interaktywne materiały kuszące atrakcyjną szatą graficzną czy licznymi możliwościami polegającymi na wciągnięciu młodego użytkownika w świat lektury czy wybranego zagadnienia z zakresu składni lub frazeologii. Zdalne nauczanie zdecydowanie przyczyniło się do tego, że najmłodszy uczniowie mogli przekonać się o tym, że Internet nie służy jedynie rozrywce.

Jednakże w obecnej sytuacji dostrzec można także trudności, związane głównie z kłopotliwym sprawdzaniem i odpowiedzią zwrotną do dłuższych prac pisemnych. Przede wszystkim (co zauważam z wielkim bólem) wielu uczniów pracuje niesamodzielnie, hojnie czerpiąc z zamieszczonych na stronach internetowych gotowych materiałów. Po drugie, przesyłane prace często są wątpliwej jakości, bo kiedy wymagamy, aby były one pisane odręcznie, to wielokrotnie uczeń ma problem z odpowiednim sfotografowaniem i (niestety) z właściwym przestaniem tychże materiałów. Otrzymując niewyraźną fotografię pracy, przestaną w boczny sposób, nauczyciel (zanim przystąpi do sprawdzania) musi podjąć kilka działań, aby „obrobić” daną pracę. Chcąc wykonać swoje zadanie rzetelnie, używa edytora tekstu lub, jeśli pracuje „na zdjęciu”, skanuje pracę, aby uczeń mógł zorientować się, na czym polega popełniony błąd. Następnie każdemu należy napisać informację zwrotną, załączyć poprawioną

pracę i ją odebrać. Zatem, sprawdzenie jednego wypracowania zajmuje poloniście znacznie więcej czasu niż dotychczas. Niestety, wielu z nas musiało, ze względów organizacji pracy, zrezygnować z takiego sposobu oceniania.

Właściwy proces nauczania zdalnego jest zależny od wielu czynników: dostępu do odpowiednio wyposażonego sprzętu, szybkiego łącza internetowego, przystosowanych do tego celu platform edukacyjnych. Jednak istotnym elementem, który dotyczy wszystkich form pracy i bezsprzecznie wpływa na efektywność uczenia się oraz nauczania, są dobre chęci zarówno nauczyciela jak i jego ucznia.

Ewa Ozdowska-Bartczak,
polonistka).

Nowa rzeczywistość szkolna stała się dla nauczycieli wyzwaniem. Nikt z nas nie był do podjęcia tego wyzwania przygotowany. Jesteśmy jednak grupą zawodową, która niezależnie od okoliczności i przeszkód podejmuje wyzwania, bo o dobro naszych uczniów przecież chodzi, a to jest dla nas wartością nadrzędną. Część nauczycieli doskonale odnalazła się w tej nowej rzeczywistości, jednak dla innych wiele aspektów zdalnego nauczania budziło wiele wątpliwości.

Edukacja cyfrowa, z jaką mamy do czynienia od marca tego roku, jest z pewnością trudna do realizacji na każdym poziomie edukacyjnym. Mając do dyspozycji tylko i wyłącznie narzędzia cyfrowe, bez możliwości spotkania się z uczniami w klasie, podjęliśmy oczywiście wyzwanie zorganizowania wirtualnej przestrzeni edukacyjnej, napotykając na niezliczone problemy, począwszy od wykluczenia cyfrowego niektórych uczniów, aż po początkową nieumiejętność korzystania z dostępnych narzędzi cyfrowych zarówno przez uczniów, jak i nas, nauczycieli. Dostosowaliśmy jednak metody pracy do wdrażania edukacji cyfrowej, zarówno w trybie synchronicznym jak i asynchronicznym. Korzystamy z e-learningowych platform edukacyjnych takich jak: MS Teams, Zoom, Skype i innych do prowadzenia lekcji online,

w czasie rzeczywistym, a także z niezliczonych narzędzi służących aktywowaniu naszych uczniów do pracy w trybie asynchronicznym; quizów i innych ćwiczeń interaktywnych, filmików, e-podręczników, platformy do nauki języka angielskiego i wielu innych.

Dziś jesteśmy już bogatsi o wielotygodniowe doświadczenie i swobodniej funkcjonujemy w cyfrowej przestrzeni edukacyjnej. To właśnie nasza wewnętrzna determinacja sprawiła, iż staraliśmy się wyszukać i dobrać odpowiednie narzędzia oraz metody pracy, mając na uwadze potrzeby naszych uczniów oraz ich możliwości techniczne. Co więcej, nasi uczniowie nabyli nowe kompetencje cyfrowe, co z pewnością jest ogromną wartością dodaną. Mimo początkowych trudności, dostrzegamy zalety edukacji cyfrowej i w przyszłości kształcenie tradycyjne z pewnością w szerszym zakresie wspierane będzie edukacją cyfrową

Joanna Kubisiak,
nauczycielka j. angielskiego,
doradca metodyczny ODN w Kaliszu

Na przyszłość doradzam, przecież nie wiemy czy i kiedy uczniowie powrócą do szkół, aby nauczyciele nie zasypywali swoich uczniów nadmiarem materiałów. Dzieci i młodzież i tak spędzają przed ekranami swoich laptopów i komputerów dużo czasu. Powinno to złagodzić frustrację uczniów, ich rodziców, no i nas, nauczycieli. Poza tym doświadczenie tych trzech miesięcy pozwala większości nauczycieli na stosowanie bardzo urozmaiconych, bogatych, bezpłatnych materiałów na lekcjach prowadzonych w czasie rzeczywistym.

Życzę wszystkim nauczycielom, uczniom i rodzicom dużo zdrowia i odpoczynku od zdalnych lekcji, komputerów, smartfonów, laptopów czy tabletów. Proszę, nie lekceważcie ograniczeń związanych z zachowaniem dystansu społecznego i używajcie środków dezynfekujących, często myjcie ręce. Dobrych wakacji.

NETOGRAFIA:

- <https://events.withgoogle.com/dla-edukacji/przydatne-linki/>
- https://www.benchmark.pl/testy_i_rencenze/zdalna-klasa-i-nauka-w-domu-oto-przydatne-narzedzia-i-programy.html
- <https://uwolnijnauke.pl/archiwa/3374>
- <https://edunews.pl/nowoczesna-edukacja/e-learning/4975-screencasty-sposob-na-zdalne-nauczanie>
- <https://studia.pl/przeglad-najwazniejszych-narzedzi-do-zdalnego-nauczania-i-studiowania/>
- <https://www.prawokonsumenckie.pl/pl/a/jakie-mozliwosci-ma-szkola-w-zdalnej-nauce>
- <https://panwybierak.pl/blog/lekcje-online-zdalna-szkola-narzedzia/>
- <https://horyzontynglistyki.pl/artyku/dysk-google-niezastapiiony-asystent-nauczyciela>

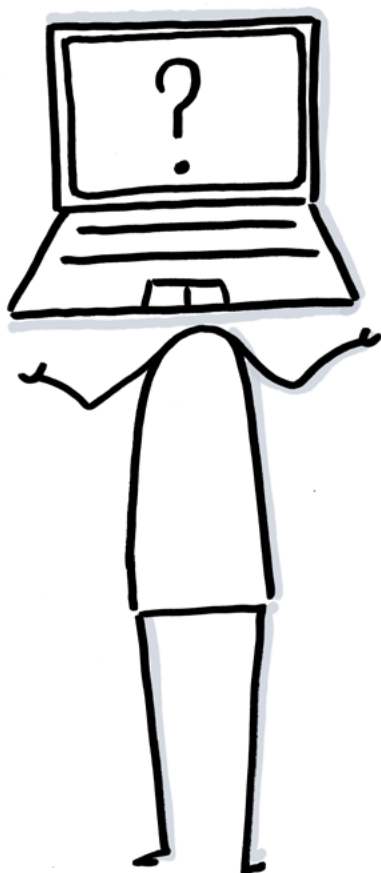
JAROSŁAW WUJKOWSKI

Absolwent UAM w Poznaniu, certyfikowany trener technologii cyfrowych, Latarnik Programu Polska Cyfrowa, współpracownik Microsoft Poland, nauczyciel konsultant ODN w Kaliszu w Pracowni Informacji Pedagogicznej i Technologii Cyfrowych, dyrektor Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu.

WITAJ (NOWA) SZKOŁO!

PIOTR WAŚKO

Czwartego czerwca 2020 roku dwóch nauczycieli idzie do szkoły. Młodszy zagaduje:

— Co kolega taki radosny?

Wreszcie idziemy do szkoły, co? – dopytuje.

— Eee nie..., ale spełniło się moje marzenie...

— Jakie marzenie?

— No wreszcie mamy szkołę bez dzieci!

Tak mogło się wydarzyć, ale tak naprawdę wydarzyło się inaczej. Przez okno samochodu zobaczyłem znajomego dyrektora szkoły – Karola, który o 7.30 ze spuszczoną głową wchodził do bramy szkolnej. Zadzwoiłem do niego (z zestawu głośnomówiącego ☺) i zapytałem, dlaczego jest taki „zdołowany”? Odpowiedź trochę mnie zszokowała. Powiedział, że codziennie idzie do pracy, ale coraz bardziej przeraża go ta pustka w szkole. Poza tym, nie wie, jak ma poradzić sobie z problemami, które nawarstwiły się w związku z pandemią COVID-19. Jak ocenić uczniów, a jak pracę nauczycieli? Chaos, jaki zapanował na początku pandemii, oraz nieprzygotowanie systemu edukacyjnego do takich warunków uniemożliwiają prawidłową ocenę postępów edukacyjnych uczniów i zaangażowania nauczycieli. Przecież szkoła Karola nie jest prywatną placówką ani elitarną szkołą publiczną, w której uczniowie pochodzą z dobrze sytuowanych domów, gdzie każdy ma osobisty komputer, a rodzice (na równi z dziećmi) są zaangażowani w proces zdalnego nauczania i pokonywania barier technicznych związanych z użytkowaniem wszelkich „narzędzi”, które dostarczają firmy działające na rynku.

Właśnie wielość i jakość tych aplikacji stanowi główny problem w uporządkowaniu procesu zdalnego nauczania. Były szkoły, które po początkowym okresie kryzysu podjęły decyzje o wyborze narzędzi (jednego lub dwóch) do prowadzenia zajęć i nauki w sposób zdalny. Były też takie, które już wcześniej wdrażały systemy zdalnego nauczania. Jednak większość szkół nie była do tej sytuacji przygotowana – tak jak cały system szkolnictwa publicznego w naszym kraju. Jedynym powszechnym sposobem komunikowania się był dziennik elektroniczny i przesyłanie zadań za pomocą e-maili, których fala zalała uczniów. Dyrektor nie był w stanie kontrolować procesu dydaktycznego i aktywności

nauczycieli, a rodzice byli poirytowani chaosem i dezinformacją. Zapanowało społeczne niezadowolenie.

Gorączkowe próby zaradzenia problemom przybierały niekiedy kuriozalne formy – żal nauczycieli, których „rzucano na głęboką wodę”, wykorzystując ich wizerunek bez odpowiedniego przygotowania. Ten wizerunek pozostanie w sieci już na zawsze. Powszechna, niewyszukana krytyka, a nawet „hejt” spowodowały, że większość nauczycieli nie chciała występować „na żywo” ani nagrywać materiałów filmowych (osobną sprawą jest biegłość w obsłudze potrzebnych urządzeń). Poddanie się ocenie uczniom w klasie podczas lekcji jest czym innym niż nagrywanie swojego wystąpienia i umieszczanie go na portalach, które mogą być powszechnie dostępne i oceniane nie tylko przez dzieci i ich rodziców. Do takiego nauczania nauczyciele powinni być przygotowywani. Tej praktyki nigdy nie było.

Problem z publicznymi wystąpieniami nie dotyczył tylko nauczycieli, ale też wykładowców akademickich. Nagle okazało się, że ocenie podlega nie tylko wiedza i wizerunek, ale ze względu na zakaz opuszczania domów, także wnętrze mieszkań nauczycieli (sic!). Stąd niektórzy (przypadek autentyczny) kupowali tzw. „ścianki”, co szybko wychwycili internauci! Co więc mieli począć sami uczniowie, pochodzący z różnych środowisk, zwłaszcza ci z trudnych rodzin, np. z problemami alkoholowymi? Jak w takiej sytuacji łączyć się online i pokonać wstyd związany z upublicznieniem swojego prywatnego otoczenia? Czy w ogóle powinni być zmuszani do pokonywania tej bariery? Czy prawo do ochrony swojej prywatności nie jest ważniejsze? Trudno się w tej sytuacji dziwić, że z systemu edukacji „zniknęli” uczniowie. Media i instytucje podają różne dane. W Warszawie podobno 600

uczniów w trakcie zawieszenia nauki w szkole ani razu nie skontaktowało się z nauczycielem czy też ze szkołą. Nie realizowali zatem obowiązku szkolnego. Czy w takim razie mogą być promowani do następnej klasy, czy też nie? Na jakiej podstawie prawnej podjąć decyzję tak brzemienną w skutkach dla uczniów?

Jednak jeszcze gorzej, kiedy „znikają” nauczyciele. Tutaj oczywiście problem jest innego rodzaju! Jak czytamy w informacjach, nauczyciele kontaktowali się ze szkołą i z uczniami, jednak sposób kontaktu, jego intensywność i częstotliwość były bardzo zróżnicowane, podobnie jak kreatywność i nastawienie nauczycieli. Większość po pierwszym chaotycznym okresie, wykazując wielką odpowiedzialność, podjęła nauczanie. Metodą prób i błędów wykorzystywali dostępne i bezpłatne komunikatory, a tych z każdym tygodniem przybywało. Większość dużych graczy na rynku IT, głównie firm międzynarodowych, za darmo udostępniła swoje portale i systemy wideokonferencyjne do pobrania. Trzeba docenić taką postawę! Jest jednak pewne „ale”. Firmy są korporacjami, które ostatecznie dążą do wykazania zysku! Prędzej czy później przyjdzie czas zapłaty. Pozostawienie szkół samym sobie wobec konieczności podpisania umów z prywatnymi firmami, w sytuacji w której oczekują pomocy, jaką powinny otrzymać ze strony państwa i samorządów, przyczynia się do ryzyka podpisania niekorzystnych umów stawiających szkołę na przegranej pozycji wobec skupionych na zysku korporacji, dysponujących rozległym arsenałem środków prawnych i finansowych pozwalających kapitalizować tę przewagę.

MEN zakupiło platformę do zdalnej lekcji, która miała oferować e-podręczniki (czyżby te z poprzedniej podstawy programowej?), komunikator i oprogramowanie do wideokonferencji.

Wydano na to 16 milionów zł! Platforma jednak nie zadziałała! Zadziałały za to inne platformy, na które rzucili się nauczyciele, by w jakikolwiek sposób prowadzić zajęcia, udostępniając dane swoje i swoich uczniów. Niektórych spotkały przykre niespodzianki podczas zajęć. Dowcipnisie, podszywając się pod uczniów, wypisując niecenzuralne zdania i wyrażenia, rozbijali zajęcia i stosowali cyberprzemoc. Często bezkarnie. Dlaczego? Problem w tym, że serwery tych platform zlokalizowane są poza granicami Polski, a nawet UE. W tej sprawie możemy „pisać na Berdyczów”! Choć na razie wszyscy milczą, to jednak przyjdzie czas egzekwowania RODO!

Co więc robić? Czekać na działania ministerstwa? A co będzie, jeśli jesienią przyjdzie druga fala pandemii?

Projekt „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2020” posiada platformę edukacyjną początkowo przygotowaną do prowadzenia zajęć pozalekcyjnych. W krótkim czasie przystosowaliśmy ją do zajęć lekcyjnych. Zakupiony wcześniej system „TrueConf” pozwala szkołom na prowadzenie zajęć w systemie wideokonferencyjnym. Po kilku dniach od przerwania zajęć w szkołach dostarczyliśmy platformę edukacyjną „cyfrowalekcja.pl”, która z kolei pozwala na tworzenie przez nauczycieli lekcji w formie kolekcji, umieszczanie w kolekcji nagranych i pobranych z Internetu treści i prezentacji oraz na umieszczanie i wysyłanie quizów i testów dla uczniów. Uczniowie w dowolnym czasie i na dowolnym urządzeniu (w tym na telefonie – to ważna funkcja przy braku wystarczającej liczby komputerów w domu) mogą korzystać z materiałów przygotowanych przez nauczyciela, wypełniać testy i udzielać odpowiedzi na zadania. Najważniejsze jest jednak to, że platforma umieszczona jest na serwerach Projektu „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2020” należących

do Samorządu Województwa Wielkopolskiego, współpracujących z systemem Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej. Tak więc istotne problemy bezpieczeństwa, przechowywania i udostępniania danych są zabezpieczone.

System obliczony jest na określoną liczbę użytkowników (690 szkół). Co zrobić jednak ze szkołami, które są poza projektem? Czy rozwijać ten bezpieczny system, czy też nie? Jestem pewien, że warto przekonywać i szkolić nauczycieli i dyrektorów, by wspólnie rozwijali

bezpłatny, bezpieczny i spójny system Wielkopolskiej Sieci Edukacyjnej.

PIOTR WAŚKO

Wieloletni samorządowiec, radny Sejmiku Województwa Wielkopolskiego, dyrektor Departamentu Edukacji i Nauki UM w Poznaniu 2003-2006, poseł na Sejm RP VI Kadencji, wicedyrektor Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu. Dyrektor Projektu „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2020”

EDUKACJA W ŚWIECIE CYFROWYM PODCZAS EPIDEMII

SARA KOLLMAN

W czasie kryzysu związanego z zawieszeniem tradycyjnych zajęć lekcyjnych w szkołach szczególnie uwidacznia się potrzeba prowadzenia projektów edukacyjnych nastawionych na rozwój kompetencji cyfrowych i wykorzystanie możliwości nauczania zdalnego.

Takim przedsięwzięciem jest z pewnością Projekt „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2020” realizowany przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego – Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu (w ramach wsparcia z programu WRPO 2014-2020), który trwa od 2016 roku i podzielony jest na cztery edycje. Czas trwania każdej edycji odpowiada długości roku szkolnego.

W każdej edycji uczestniczy średnio 170 szkół z województwa wielkopolskiego i ponad 3.500 uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Projekt w ramach każdej edycji zatrudnia około 300 nauczycieli – opiekunów zespołów uczniowskich oraz średnio 170 specjalistów ds. wdrażania technologii IT w szkole. Uczniowie podzieleni są na zespoły uczniowskie, różnorodne liczebnie, w zależności od podprojektu edukacyjnego wybranego przez szkołę oraz poziomu nauczania.

Projekt ukierunkowany jest na rozwój kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli poprzez budowę sieci Wi-fi w szkołach i dostarczanie szybkiego Internetu, a także nowoczesnego sprzętu IT wdrażanego do procesu nauczania dzięki szkoleniom i podprojektom edukacyjnym przygotowanym przez specjalistów – naukowców z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zespoły uczniowskie pracują nad projektami na Platformie Edukacyjnej, do której mają dostęp z każdego urządzenia podłączonego do Internetu. Podprojekty edukacyjne są dopasowane do poziomu nauczania i podstawy programowej. Szkoły podstawowe mogą realizować jeden z podprojektów przeznaczonych dla uczniów młodszych, tj.:

- Uczniowskie Laboratoria Informatyczne dla klas I-III oraz klas IV-VIII;
- Cyfrowa Dziecięca Encyklopedia Wielkopolski dla klas IV-VIII;

- Cyfrowa Mapa Dorzecza Warty dla klas IV-VIII.

Szkoły ponadpodstawowe mają możliwość uczestnictwa w czterech podprojektach edukacyjnych dostosowanych do poziomu wiedzy i umiejętności uczniów starszych, tj.:

- Uczniowskie Laboratoria Informatyczne;
- Akademia Kształcenia Wyrzedzającego;
- Ligi Przedmiotowe;
- Klasy Akademickie.

Do szkół uczestniczących w Projekcie sukcesywnie dostarczany jest nowoczesny sprzęt IT w postaci tabletów, laptopów, sprzętu wideokonferencyjnego oraz urządzeń wyposażających sale przedmiotowe. Do tej pory szkoły otrzymały między innymi ok. 400 laptopów i 8.900 tabletów. Druga tura zakupu sprzętu obejmie 333 szkoły, które otrzymają łącznie 333 laptopy i 8.325 tabletów. W czasie epidemii tablety i laptopy przekazane szkołom zostały wydane nauczycielom i uczniom, którzy pracują w Projekcie. Pozostały sprzęt został rozdysponowany w ramach pomocy dla uczniów, którzy nie mają dostępu do urządzenia pozwalającego na pracę zdalną.

Naukowcy – opiekunowie dydaktyczni podprojektów edukacyjnych w związku z epidemią dostosowali programy do zdalnej pracy z uczniem, dzięki czemu praca w zespołach uczniowskich przebiega bez utrudnień. Największym wyzwaniem okazało się dostosowanie Lig Przedmiotowych do kryzysowej sytuacji związanej z zamknięciem szkół.

W ramach Projektu dwadzieścia szkół ponadpodstawowych zostało wyposażone w nowoczesne zestawy do wideokonferencji, które zostały podpięte do Wielkopolskiej Sieci Edukacyjnej, zapewniającej bezpieczeństwo połączenia. Zestaw do

wideokonferencji umożliwiało uczniom uczestnictwo w Ligach Przedmiotowych i rywalizację z uczniami z całej Wielkopolski bez wychodzenia ze szkoły. W czasie epidemii, uczniowie nie mieli możliwości spotkania się w szkole, by za pomocą sprzętu i oprogramowania połączyć się z zespołami rywalizującymi w danej lidze. Niezbędnym okazała się zmiana formuły rozgrywek pod względem regulaminowym oraz technicznym.

Ostatecznie uczniowie dokończyli zmagania w ramach czterech lig przedmiotowych bez wychodzenia z domów, jedynie łącząc się do systemu wideokonferencyjnego „TrueConf” (za pomocą prywatnych urządzeń zsynchronizowanych na potrzeby konkursu przez zespół inżynierów Projektu) i samodzielnie odpowiadając na pytania zadane przez komisję konkursową. Dzięki takiej formule możliwym stało się wyłonienie najlepszego zespołu uczniowskiego w ramach każdej ligi oraz wskazanie Superszkoły, której zespoły uczniowskie najczęściej stawały na podium w drugiej edycji konkursu.

W roku szkolnym 2019/2020 tabela zwycięzców Lig Przedmiotowych przedstawia się następująco:

LIGA GEOGRAFICZNA:

1. miejsce – zespół „Żelazna Moc” z Liceum Ogólnokształcącego im. Gen. Józefa Wybickiego w Śremie

LIGA J. POLSKIEGO:

1. miejsce – zespół „Kwiatki Staszka” z Liceum Ogólnokształcącego im. St. Staszica w Pleszewie

LIGA MATEMATYCZNA:

1. miejsce – zespół „Grupa Matematyczna” z Liceum Ogólnokształcącego im. Gen. Józefa Wybickiego w Śremie

LIGA HISTORYCZNA:

1. miejsce – zespół „Rycerze Kazika” z Liceum Ogólnokształcącego im. K. Wielkiego w Kole

PUCHAR SUPERSZKOŁY:

Liceum Ogólnokształcące im. gen. J. Wybickiego w Śremie

W ramach Projektu „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2020” doprowadzono szerokopasmowy Internet oraz zbudowano sieć Wi-fi w 600 budynkach szkolnych, dzięki czemu cała społeczność szkolna po powrocie do tradycyjnych zajęć będzie mogła korzystać z szybkiego i bezpiecznego Internetu.

Dla 690 nauczycieli – specjalistów ds. wdrażania technologii IT w szkole przeprowadzone zostały szkolenia w zakresie wykorzystywania sprzętu i oprogramowania dostarczanego do szkół w ramach Projektu oraz nauczania z wykorzystaniem technologii IT. W ramach szkoleń nauczyciele zapoznali się z systemem umożliwiającym przeprowadzenie wideokonferencji „TrueConf”, w którym wszystkie szkoły biorące udział w Projekcie posiadają bezpłatne konto, za pomocą którego nauczyciele mogą z powodzeniem przeprowadzać spotkania „nauczyciel – uczniowie” online, również poza siecią szkolną.

System „TrueConf” zlokalizowany jest na serwerze należącym do Samorządu Województwa Wielkopolskiego – spełnia wszelkie warunki bezpieczeństwa oraz ochrony danych osobowych (np. wykorzystywania wizerunku). Oprogramowanie do wideokonferencji zostało udostępnione do bezpłatnego użytkowania również szkołom spoza Projektu. Obecnie już ponad 200 szkół, które nie uczestniczą w Projekcie, przeprowadza lekcje zdalne z wykorzystaniem oprogramowania „TrueConf”. System ten został też zaadoptowany przez urzędy

gminne i inne instytucje, które stosują oprogramowanie do kontaktu z pracownikami i przeprowadzania zebrań online. Kolejnym krokiem w poszerzaniu zakresu Projektu „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@2020” jest rozszerzenie Platformy Edukacyjnej, zbudowanej w ramach Projektu, o Platformę do pracy zdalnej z uczniem o nazwie „cyfrowalekcja.pl”.

Platforma dostępna jest bezpłatnie pod adresem <https://cyfrowalekcja.pl/>. Proponowane narzędzie służy do opracowywania treści lekcji na podstawie: materiałów własnych, dostępnych w sieci, tekstów i opracowań oraz tworzonych dokumentów – wszystko w jednym miejscu (kolekcji), które można udostępnić uczniom. Uczeń ma możliwość zapoznania się z materiałami załączonymi przez nauczyciela i wykonania zadań przewidzianych w ramach danej lekcji. Lekcje mogą być zapisywane i udostępniane innym nauczycielom. Nauczyciele sprawdzają wiedzę uczniów dzięki wbudowanym w platformę testom, które nauczyciel może edytować zgodnie ze swoimi potrzebami.

Platforma edukacyjna – podobnie jak system wideokonferencyjny – umiejscowiona jest na serwerach będących własnością Samorządu Województwa Wielkopolskiego, a jej użytkowanie przez szkołę jest całkowicie bezpłatne. Administratorem platformy jest Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu. Platforma jest obecnie wdrażana przez szkoły i testowana przez 3.350 użytkowników – nauczycieli i uczniów z wielkopolskich szkół.

Wspomniany wcześniej nowoczesny sprzęt do wideokonferencji zakupiony w ramach Projektu umożliwiający łączenie zespołów uczniowskich z komisją konkursową i innymi szkołami i branie udziału w Ligach Przedmiotowych online bez wychodzenia ze szkoły, a uczniom biorącym udział w Klasach Akademickich zapewniający możliwość uczestnictwa w wykładach

streamowanych ze studia w Poznaniu, w czasie epidemii wykorzystywany jest przez szkoły do przeprowadzania zajęć w formie wideokonferencji.

W każdej szkole uczestniczącej w Projekcie została zatrudniona osoba – specjalista ds. wdrażania technologii IT w szkole, która została przeszkolona między innymi w zakresie użytkowania sprzętu i oprogramowania dostarczonego w ramach Projektu. Nauczyciele – specjaliści przeprowadzają w swoich szkołach szkolenia kaskadowe, dzięki którym całe grono pedagogiczne poszerza wiedzę w zakresie kompetencji cyfrowych, które może wykorzystywać na zajęciach lekcyjnych. Do tej pory w ramach Projektu przeszkolonych zostało 4.940 nauczycieli z województwa wielkopolskiego.

Projekt „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@2020” to nie tylko szkoły. Z funduszu Projektu wyposażono pięć profesjonalnych Green Studio w ośrodkach i centrach doskonalenia nauczycieli w Lesznie, Pile, Kaliszu, Koninie i Poznaniu. W czasie kryzysowym ośrodki i centra wykorzystują sprzęt pozyskany w ramach Projektu do nagrywania materiałów edukacyjnych takich, jak: lekcje, mini wykłady, wywiady z udziałem pedagogów.

Doświadczenia wywiedzione z obecnej trudnej sytuacji uwidaczniają silną potrzebę zwiększenia udziału nowoczesnych technologii w edukacji. Zarówno uczniowie, jak i nauczyciele, przekonali się osobiście, że kompetencje cyfrowe, w tym umiejętność postępowania się narzędziami do komunikacji i edukacji zdalnej, są niezbędne do sprawnego reagowania na potencjalne kryzysy i utrudnienia. Dotyczy to nie tylko możliwości komunikacji uczeń – nauczyciel, ale również kreatywnego i efektywnego wykorzystywania dostępnych zasobów, by usprawnić i wzbogacić proces nauczania oraz by zdobywać wiedzę i umiejętności.

W tym kontekście rola Projektu „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2020”, nakierowanego na upowszechnianie kompetencji cyfrowych i zwiększanie dostępu do Sieci, jest szczególnie ważna.

Więcej informacji o Projekcie „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2020”: www.csw2020.com.pl

Facebook:
Cyfrowa Szkoła Wielkopolska 2020

Biuro Projektu:
„Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2020”
ul. Górecka 1
60-201 Poznań
biurocsw@odnpoznan.pl
tel. +48 61 8584 779

MGR INŻ. SARA KOLLMAN

Ekspert ds. rozwoju kompetencji kluczowych w Projekcie „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2020” realizowanym przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego, Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu.

Absolwentka Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Instytutu Zarządzania Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, doktorantka Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

CZAS NA DOJRZAŁE ZMIANY

EWA SUPERCZYŃSKA

Zamknięcie szkół
pociągnęło za sobą
ograniczenie kontaktów
rówieśniczych, konieczność
prowadzenia zajęć na
odległość i uczenia się
z wykorzystaniem nowych
technologii.

Rozmowy o pandemii wciąż trwają. Nie cichną, bo i powodów do niepokoju nadal jest wiele. Szkoły pracują zdalnie, przygotowując się do rocznych klasyfikacji, egzaminów i podsumowań nieetykietowanego roku szkolnego. Życie wypadło z utrwalonej formy, ale też zaczęło się już toczyć nowymi torami, w wyniku adaptacji do nowych warunków.

Może czas na refleksję o tym, czego doświadczamy? Obraz nie jest jeszcze panoramiczny, nie całkiem zdystansowany, wszak jesteśmy nieprzerwanie w centrum epidemicznych wydarzeń. Daje się słyszeć różne głosy: narzekanie, wynikające z nieumiejętności przystosowania do nowej sytuacji, tęsknotę za tym, co było albo przeciwnie – poczucie kryzysu, bo stare procedury okazały się zawodne. Na to, co dzieje się aktualnie w środowisku oświatowym, warto spojrzeć z różnych punktów widzenia.

Zamknięcie szkół pociągnęło za sobą ograniczenie kontaktów rówieśniczych, konieczność prowadzenia zajęć na odległość i uczenia się z wykorzystaniem nowych technologii. To czas izolacji domowej całych rodzin i codziennych decyzji, kto ma pierwszeństwo użytkowania komputera – rodzic zdalnie zarabiający na chleb czy dzieci „na onlajnie ze swoją panią”. To również czas podejmowania przez dyrektorów szkół niestandardowych decyzji i kierowania zespołami rozproszonymi.

Dla wielu rodziców stała obecność dzieci w domu i bliski całodzienny z nimi kontakt okazał się nie lada wyzwaniem. Zaczęli doceniać pracę opiekuńczą nauczycieli. Wielu po raz pierwszy zainteresowało się edukacją – zobaczyli, czego i jak uczą się ich dzieci. Inżynierowie zasiadali z podopiecznymi do równań z dwiema niewiadomymi, a humaniści pisali po nocach wypracowania z „Syzyfowych prac”.

Nauczyciele zapanowali nad gęszczą się w ich rękach narzędzi elektronicznych do opanowania. Czas na naukę obsługi różnych platform był krótki. Pomogły internetowe samouczki, koleżeńskie podpowiedzi, materiały zamieszczone w sieci przez ośrodki doskonalenia nauczycieli, które zaraz po zamknięciu szkół aktywnie i wielostronnie wspierały nauczycieli i pedagogów. Drugą uciążliwością był przedłużający się czas pracy, znacznie wykraczający nie tylko ponad osiemnaście godzin dydaktycznych, ale często ponad czterdzieści godzin zadań opiekuńczo-wychowawczych.

A jak w tym wszystkim czuli się uczniowie? Szybko przekonali się, że czym innym jest korespondowanie z przyjaciółmi na Facebooku, Twitterze, a czym innym przygotowanie się i realizacja zadań szkolnych. Najbardziej brakowało im bezpośredniego kontaktu z rówieśnikami i nauczycielami. Wielu zrozumiało, że prawdziwe życie nie może toczyć się w sieci. Dla wielu izolacja okazała się wręcz przeżyciem traumatycznym.

Zbierając wszystkie spostrzeżenia, spójrzmy na miniony czas z punktu widzenia cennych doświadczeń – wspólnych i indywidualnych. Nauczyciele weszli w zupełnie nową relację ze swoimi uczniami. Prowadząc lekcje online, niejako zapraszali ich do siebie, do swojej prywatnej przestrzeni. W niewyobrażalnie krótkim czasie poznali też nowe narzędzia pracy. Przygotowali nowe materiały edukacyjne, bazując na nowoczesnej metodyce.

Nauczycieli zaczęło koncentrować na treściach najistotniejszych z punktu widzenia edukacji. Takie analizy po raz kolejny pozwoliły zastanowić się nad koncepcją i zawartością merytoryczną podstawy programowej. I miejmy nadzieję, że wznowią dyskusję o konieczności weryfikacji tego dokumentu.

Rodzice, z konieczności współuczestnicząc w edukacji swoich dzieci, słusznie dostrzegli w wielu punktach anachronizm polskiej szkoły i zrozumieli, że bez ich realnego i dojrzałego partnerstwa ten system się nie zmieni.

Uczniowie poza murami szkoły poczuli najpierw wolność, ale wkrótce zrozumieli, że zawsze idzie ona w parze z osobistą odpowiedzialnością za to, co robimy bądź od czego się uchylamy (np. wyłączając kamerę na lekcji online).

Dyrektorzy szkół i placówek zaczęli z nowego punktu widzenia przyglądać

się organizacji pracy, widząc nowe ważne zadania dla pedagogów, psychologów szkolnych oraz bibliotekarzy; rozumiejąc też, że nie wystarczy zaopatrzyć szkoły w nowoczesny sprzęt, ale trzeba na co dzień go użytkować.

Słowem, czas na dojrzałe zmiany w całym systemie edukacji!

EWA SUPERCZYŃSKA

Dyrektor Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu

BY WCIAŻ BYĆ BLIŃKO DZIECKA...

ANITA KĘPIŃSKA

W jednej chwili „życie wywróciło się do góry nogami” i postawiło nas w zupełnie innym miejscu. Miejscu, w którym brak bezpośredniego kontaktu z małym dzieckiem, brak bezpośrednich, zauważalnych emocji i reakcji na nie, brak bezpośredniego dialogu, brak dotyku, brak tego samego smaku, zapachu... Brak tego, na czym opiera się wychowanie przedszkolne.

Jeszcze dwa miesiące temu, opracowując plany działań wychowawczo – dydaktycznych w przedszkolu, nikt z nas nie pomyślał, że można inaczej... Że wybór formuły uzależniony będzie nie od własnej potrzeby, ale od konieczności i rzeczywistości, z którą przyjdzie się nam zmierzyć. W jednej chwili „życie wywróciło się do góry nogami” i postawiło nas w zupełnie innym miejscu. Miejscu, w którym brak bezpośredniego kontaktu z małym dzieckiem, brak bezpośrednich, zauważalnych emocji i reakcji na nie, brak bezpośredniego dialogu, brak dotyku, brak tego samego smaku, zapachu... Brak tego, na czym opiera się wychowanie przedszkolne.

CO DALEJ?

Każdy nauczyciel przedszkola stanął przez niewyobrażalną rzeczywistością, każdy zadawał sobie te same pytania:

- Co teraz będzie?
- Jak ma wyglądać wychowanie przedszkolne w czasie pandemii?
- Co to znaczy edukacja zdalna w przedszkolu?
- Zatem jak powinna wyglądać zdalna edukacja?

Tego do końca nie wie nikt! Balansujemy między lękiem przed ciągłą kuratorską kontrolą a zdrowym rozsądkiem i pedagogiczną intuicją. Myślę, że przede wszystkim w tym, co robimy, musimy zastanowić się nad możliwie najlepszym celem naszego działania w odniesieniu do warunków, w jakich znalazło się dziecko.

Realizacja podstawy programowej drogą zdalną jest wyzwaniem na każdym etapie edukacji. Specyfika funkcjonowania dzieci w wieku przedszkolnym i ich potrzeby rozwojowe, oparte na bezpośrednim działaniu, stawiają przed nauczycielami zadanie, które

wydaje się niemożliwe. A jednak trzeba się odnaleźć, trzeba wybrać właściwą sobie drogę. Przedszkola, organizujące zajęcia w trybie online, to zupełnie nowa, nieznaną dotąd rzeczywistość. O ile w szkołach działają już e-dzienniki, platformy edukacyjne, część uczniów ma adresy mailowe w domenach szkolnych, o tyle w przedszkolach brakuje takich narzędzi, bo też nigdy dotąd nie były one potrzebne.

Od 16 marca każdy nauczyciel wychowania przedszkolnego stał się kreatorem nowej przestrzeni edukacyjnej. Tylko jak i czym ją wypełnić?

W pierwszej kolejności trzeba było stworzyć, i to w trybie natychmiastowym, przestrzeń do swobodnej komunikacji z dzieckiem i jego rodzicem. Z racji potrzeb i możliwości tak małego dziecka jego kontakt z technologią cyfrową jest i powinien być bardzo mocno okrojony. Zatem to rodzic musiał stać się podmiotem oddziaływań nauczyciela. W edukacji zdalnej w przedszkolu nauczyciel – rodzic to symbiotyczny związek. Współpraca z rodzicami nabrała nowej perspektywy i jakości, bez rodziców nie ma zdalnej edukacji w przedszkolu.

Eksperymentowanie w tworzeniu sprawnie działającego systemu do edukacji zdalnej zaowocowało stworzeniem prowizorycznej przestrzeni edukacyjnej na jednym z mediów społecznościowych w formie grupy zamkniętej. Teraz kolej na znalezienie i wypracowanie sposobu prowadzenia zdalnego wychowania – nauczania.

Wspólnie z moją serdeczną koleżanką, tak zwaną „zmienniczką” w grupie przedszkolnej, ustaliłyśmy sposób pracy zdalnej w grupie oparty na filarach pedagogiki przedszkolnej, metodyki wychowania przedszkolnego, podstawach psychologii rozwojowej małego dziecka i dotychczasowych doświadczeniach oraz intuicji pedagogicznej. Pamiętając o potrzebach rozwojowych dziecka w wieku przedszkolnym, o mechanizmach powstawa-

nia w jego mózgu pojęć, o ilości doświadczeń potrzebnych tak matemu dziecku, o wielozmysłowym poznawaniu świata, o potrzebach różnorodnej i wszechstronnej aktywności, o bezpośrednim działaniu na rzeczywistych przedmiotach, o zasadach „piramidy potrzeb Masłowa”, wypracowałyśmy system zdalnego wsparcia dziecka w czasie pandemii. Każdego dnia przygotowujemy dzieciom jedno zadanie edukacyjne związane z dotychczasowym zajęciem zorganizowanym w przedszkolu. Zadanie to każdego dnia dotyczy innej aktywności: słownej, ruchowej, muzycznej, plastycznej i matematycznej. Dodatkowo oferujemy jedną zabawę wspierającą jego wszechstronny rozwój, a także specyficzne potrzeby edukacyjne. Są to: zabawy artykulacyjne, oddechowe, usprawniające percepcję wzrokową, słuchową, zabawy grafomotoryczne, ruchowe, manipulacyjne, konstrukcyjne, dydaktyczne, tematyczne itp. Taki zestaw ofert uwzględnia rzeczywiste możliwości rodziców; bazuje na przedmiotach codziennego użytku, uwzględnia rozkład dnia rodziny, obowiązki zawodowe i obowiązki dnia codziennego, a także inne aspekty życia rodzinnego. Oferty kierowane do dzieci poprzez rodziców są w formie zabawy – podstawowej aktywności małego człowieka. Nie popieram „papierowej edukacji”, stąd propozycje osadzam we wszechstronnej aktywności dzieci.

CZEGO BRAKUJE DZIECIOM W TAKIEJ EDUKACJI?

INNYCH DZIECI!!!

Tego nie zastąpią najlepsze zabawy, najciekawsze propozycje, najatrakcyjniejsze zabawki...

INTERAKCJI RÓWIEŚNICZYCH – dzięki którym budują swój własny system społeczny, swoje relacje z innymi, mechanizmy oddziaływań społecznych. Pewnym substytutem są zdjęcia, które rodzice zamieszczają pod postem z ofertą edukacyjną.

Z informacji zwrotnych wiem, że na te zdjęcia dzieci czekają z ogromną niecierpliwością, radością i entuzjazmem.

BEZPOŚREDNIEGO KONTAKTU Z NAUCZYCIELEM – który doceni, pochwali, wesprze, wskaże, czasem poprawi, czasem napomni, ale będzie tuż obok.

CZY TAK MA WYGLĄDAĆ EDUKACJA ZDALNA W PRZEDSZKOLU?

Nie wiem i chyba tego nie wie nikt. Robię tak, jak dyktują mi moja wiedza, doświadczenie i intuicja. Spotykam na swej drodze kreowania zdalnej edukacji mnóstwo przeszkód, które czasem mnie uskrzydłają i motywują ogromnie, a czasem podcinają skrzydła na jakiś czas. Ale sytuacja pandemiczna nie zmienia się, zatem system wychowania i kształcenia na odległość, który stworzyłam drogą eksploracji, będzie trwał dopóty, dopóki wrota przedszkolne nie otworzą się szeroko.

Czuję, że to nie jest wychowanie przedszkolne, a raczej edukacyjne improwizacje technologiczne, ale też rzeczywistość nie jest naturalna, a przyszło nam w niej żyć już prawie dwa miesiące.

Przez ten czas podniosłam swoje kompetencje w zakresie stosowania technologii informacyjnej i komunikacyjnej, ale w pracy z małymi dziećmi to RZECZYWISTOŚĆ jest fundamentem wszechstronnego rozwoju.

Nie chcę więcej substytutów pracy z małym dzieckiem, potrzebuję realnej obecności, emocji, interakcji, empatii ...

ANITA KĘPIŃSKA

Nauczyciel doradca wychowania przedszkolnego w CDN w Pile

W „NOWEJ” RZECZYWISTOŚCI

IZABELA BARTOL

Jestem przekonana, że uczenie online nie zabija kreatywności. Wprost przeciwnie. Może rozwinąć pasję, rozbudzić chęć tworzenia.

OD CZEGO ZACZĄĆ?

Połowa marca zmieniła nasze życie diametralnie – to edukacyjne również. Nagle my – nauczyciele – musieliśmy przeorganizować nauczanie stacjonarne na zdalne, którego tak do końca nikt nie sprecyzował. Nauczać zdalnie, czyli jak? Przesyłać uczniom materiały? Prosić, by odsyłali nam wypełnione zadania w postaci zdjęcia na maila? Spotykać się na lekcjach online? Jeśli tak, to gdzie? Te i inne pytania zaczęłam sobie zadawać już na początku nauczania zdalnego, kiedy zostałam w domu z 14-letnim synem i 4-letnią córką. „Będzie się działo!”, myślałam każdego dnia, zastanawiając się, jak zaplanować pracę dla siebie, swoich uczniów i osobistych dzieci. Najpierw zabrałam się za przeglądanie nauczycielskich forów, by podpatrzeć, jak radzą sobie inni nauczyciele. Zauważyłam, że wszystkich ogarnął edukacyjny szal: nauczyciele zaczęli podnosić swoje technologiczne kompetencje, biorąc udział w różnego rodzaju szkoleniach z wykorzystania narzędzi online do pracy z uczniem. W ten edukacyjny szal wpadłam i ja. Godziny przy komputerze dawały się we znaki nie tylko mnie, ale też moim dzieciom. Młodsza córka z nudów ciągnęła mnie za rękaw i wchodziła przed monitor, a starszy syn cierpliwie czekał, bym oderwała od ekranu zamulony wzrok. W pewnym momencie powiedziałam: STOP. Uświadomiłam sobie, że sama muszę wypracować sposób kontaktu z uczniami, dostarczania im materiałów, weryfikowania wiedzy i przede wszystkim kontaktowania się z nimi, by po prostu porozmawiać – co potrzebne było nam wszystkim w tych trudnych dla wszystkich czasach.

JAK WZIĄĆ BYKA ZA ROGI?

Rozwiązanie tej sytuacji było jedno: zacząć działać. Od samego początku wiedziałam, że chcę spotykać się ze swoimi uczniami na lekcjach online. Przed pandemią wypracowaliśmy dobre relacje, nauczyliśmy się

pracy ze sobą, realizowaliśmy wiele edukacyjnych projektów, więc szkoda by było to wszystko zaprzepaścić. Poza tym chciałam mieć świadomość, że u moich podopiecznych wszystko jest OK, a jeśli mają gorsze chwile, to właśnie podczas spotkania online znajdziemy czas, by o tym porozmawiać. Jednym słowem: w tej niecodziennej sytuacji chciałam zadbać o to, by zachować resztki „normalności”. Teraz przyszła pora, by wybrać odpowiednie narzędzie do wirtualnej komunikacji. Jestem dość biegła w edukacji cyfrowej, ale potrzebowałam takiego rozwiązania, które byłoby funkcjonalne dla mnie i moich uczniów. Chodziło też o to, by szybki dostęp do lekcji mieli też ci, którzy dysponowali tylko telefonem. Zalarmowałam na grupie na Messengerze, którą utworzyliśmy już wcześniej z uczniami, że sama edukuję się w tym zakresie, by móc się z nimi wirtualnie spotykać. Długo nie trzeba było czekać. Odezwy uczniów był szybki. Otrzymałam wiadomość: „Proszę pani, zapraszamy na Discorda”. Okazało się, że to właśnie szóstkoklasista zadbał o utworzenie lekcji online, dodał swoich kolegów i spędził ze mną popołudnie, bym mnie przeszkolić. Dodatkowo inna uczennica nagrała dla mnie krótki tutorial, bym potapała się w discordowej rzeczywistości. Udało się. Ustaliliśmy stały harmonogram lekcji i spotykaliśmy się regularnie. Na początku zawsze pytałam swoich podopiecznych o samopoczucie, wymienialiśmy kilka zdań na temat codziennego życia, a potem przystępowaliśmy do pracy. W jaki sposób? Omawialiśmy lekcje, które były poprzednio i zadania, które uczniowie mieli wykonać samodzielnie. Udostępniałam uczniom swój pulpit i tłumaczyłam wątpliwości. Był to też czas na uzupełnienie tego, z czym mieli problem. Ustaliliśmy bowiem, że jeśli czegoś nie wiedzą, to na lekcji online jest czas na to, by wspólnie zastanowić się nad trudnościami i je rozwiązać. Czy w lekcji brali udział wszyscy uczniowie? Nie. Czasem było $\frac{3}{4}$ klasy, innym razem połowa. Mimo to nie zrażałam się. Doceniałam tych, którym się chciało. Nagradzałam plusami

i ocenami wszystkich, którzy pracowali. Nie stawałam jedynek. Cieszyłam się, że spędzamy razem ten trudny dla nas czas.

CO Z TYMI, KTÓRYCH NIE MA?

Obecnie spotykamy się już na Microsoft Teams, ale dla wszystkich uczniów, bez względu na to, czy są na lekcji online, czy nie, utworzyłam padlet. Umieszczam na nim lekcje (materiały, zadania „stacjonarne”, zadania na LearningApps, Quizziz, Quizlecie) opatrzone datą, by mogli na bieżąco do niego zaglądać i odrobić lekcje. Po omówieniu danej partii materiału przygotowuję pytania w formularzu Google i wysyłam uczniom link, który odsyłają poprzez jedno kliknięcie. Zadbłam też o zadania twórcze. Jednym z takich zadań było przygotowanie informacji na temat swojego talentu (była to kontynuacja lekcji na temat „Przypowieści o talentach”). Forma pracy była dowolna. Można było przygotować na swój temat plakat, komiks, prezentację lub zwykły wpis. Uczniowie umieszczali swoje prace na specjalnie utworzonym do tego celu padlecie, który nauczyli się obsługiwać właśnie podczas jednej z lekcji online.

LEKCJA ONLINE I KREATYWNOŚĆ? NO BA!

Jestem przekonana, że uczenie online nie zabija kreatywności. Wprost przeciwnie. Może rozwinąć pasję, rozbudzić chęć tworzenia. Jak wskrzesić chęć tworzenia? Przed jedną z lekcji online wystąpiłam uczniom trzy karty Dixit, prosząc o napisanie krótkiego opowiadania. Jedynym warunkiem było umieszczenie w swojej wypowiedzi wybranego bohatera literackiego (w ten sposób nie tylko chciałam rozwinąć w uczniach umiejętność pisania, ale też sprawdzić, co pamiętają z lektur). Podczas lekcji online chętni uczniowie odczytywali swoje prace. Mimo że wszyscy mieli takie same karty, ich pomysły, zarys fabuły i dobór bohatera literackiego były

skrajnie różne. To zadanie rozbudziło wyobraźnię niektórych moich podopiecznych. W prywatnej wiadomości otrzymałam pytanie: „Proszę pani. Czy mogę wystąpić opowiadanie? Tylko trochę mnie poniosło, mam 1225 słów”. Czy to nie jest miód na nauczycielskie serce?

PROJEKTY EDUKACYJNE NA START!

Czas pracy zdalnej to też dobry moment, by zainicjować nowatorskie działania. Jednym z takich pomysłów było zapoczątkowanie ogólnopolskiego projektu dla uczniów szkół podstawowych, którego pomysłodawczynią jest Joanna Krzezińska. Projekt jest realizowany na platformie e-Twinning, a jego celem jest kształtowanie w uczniach umiejętności pisania recenzji, dzielenia się własnymi przemyśleniami oraz przełamywanie barier komunikacyjnych. Zadanie polega na napisaniu lub nagraniu filmiku będącego recenzją swojej ulubionej książki. Efektem swojej pracy młodzi ludzie dzielą się na ogólnopolskim blogu czytelniczym.

<https://ligaczytelnicza.blogspot.com/>

Wpisy te uczniowie mogą komentować oraz – czytając je – inspirować się do czytania książek lub tworzenia kolejnych recenzji. W działanie zaangażowali się też zaproszeni do projektu polscy pisarze. Jednym z nich jest pilanin – p. Tomasz Brewczyński. Pan Tomasz jest pracownikiem banku, a jego pasją jest literatura. W marcu tego roku zadebiutował powieścią kryminalną „Implikacja”. W nagraniu dla uczniów filmiku zachęca młodych ludzi do otwarcia się na świat poprzez czytanie i pisanie własnych tekstów.

STARY – NOWY ŚWIAT

Lekcje online są dla mnie niezwykle ważne. Dają mi poczucie satysfakcji i pozwalają kontynuować to, czego doświadczyliśmy w „starym” świecie. Zależało mi, by

uczniowie wiedzieli, że to, co wypracowaliśmy przed pandemią, nie pójdzie na straty, czyli nasze relacje i działania. Mimo kilkunastoletniego doświadczenia w pracy z młodzieżą nadal jestem otwarta na swoich uczniów, na nowe rozwiązania, nowe doświadczenia. Zamiast krytykować, czy idealizować, warto więc spojrzeć w głąb samego siebie, dokonać autorefleksji. Być może uderzyć się w pierś. Warto po prostu chcieć... działać, rozwijać się, budować relacje z drugim człowiekiem.

IZABELLA BARTOL

Nauczycielka języka polskiego w Szkole Podstawowej nr 5 w Pile, doradca metodyczny w pilskim CDN, certyfikowany trener oświaty, ambasador programów Wiosna Edukacji i eTwinning, prelegent na ogólnopolskich konferencjach edukacyjnych, członek grupy SuperbelfrzyRP. Miłośniczka uczenia siebie i innych. Swoją edukacyjną pasją dzieli się na blogu „Polski z klasą”.

PRACA ZDALNA NAUCZYCIELA – METODY I NETOGRAFIA

LIDIA KANTEK
AGNIESZKA ŚWITALSKA
EWA MALIN

Nieplanowana kwarantanna będzie dla nas doświadczeniem pokoleniowym. Każdy z nas wyciągnie jakieś wnioski z czasu spędzonego w domu, okresu ograniczonych kontaktów z bliskimi, dni bez spacerów, wyjść do kina czy do pracy.

Wielu pewnie też dowiedziało się sporo nowych rzeczy o sobie i swoich potrzebach. A większość nauczycieli bez wątpienia zapamięta ten okres jako wyzwanie, podczas którego musieli z dnia na dzień nauczyć się prowadzić lekcje zdalnie.

Nauczanie na odległość znane było już dawno jako kształcenie korespondencyjne, a rozwój Internetu przyczynił się do upowszechnienia kształcenia zdalnego. Ma ono swoje dobre i złe strony. Dobre, ponieważ umożliwia szeroki dostęp do wiedzy, oszczędność czasu (np. na dojazd) i elastyczny czas pracy, ale występują też zagrożenia wynikające z barier technologicznych czy dostępu do rozpraszaczy (łatwo stracić koncentrację, trudniej utrzymać granice między pracą a domem, czasem może doskwierać samotność).

Proces nauczania zdalnego różni się od tradycyjnego ograniczeniem bezpośredniego kontaktu między uczniem a nauczycielem. Komunikacja ustna jest zastąpiona komunikacją pisemną. Korzysta się z internetowych narzędzi informatycznych, które zresztą na bieżąco są modyfikowane. Nauczyciel z organizatora procesu kształcenia podczas lekcji przeistacza się w organizatora procesu kształcenia się ucznia, który samodzielnie pracuje nad materiałami dydaktycznymi. Dlatego tak ważne jest, aby nauczyciel dążył do aktywizowania uczniów, natomiast uczeń powinien wykazać się samokontrolą i motywacją wewnętrzną, które z kolei muszą być również w odpowiedni sposób inicjowane i kontrolowane przez nauczyciela.

Proces dydaktyczny w kształceniu zdalnym powinien być elastyczny – to uczniowie sami decydują, jak w przewidzianym czasie rozłożą swoją pracę. Pozwala to na dostosowanie aktywności do potrzeb osób uczących się, na ustalenie czasu, w jakim przyswoją oni materiał, a także na indywidualne określenie przerw w działaniu, co podczas nauki w tradycyjnej klasie byłoby całkowicie niemożliwe.

Kształcenie zdalne wymaga nie tylko przeobrażenia i dostosowania dotychczasowych środków

i metod pracy do nowego środowiska nauki, ale także zmiany własnych przyzwyczajzeń. Opracowując materiały wykorzystywane w nauczaniu zdalnym, należy zadbać o to, aby były one atrakcyjne dla ucznia. „Ponadto istotne jest, aby posiadały wysoki stopień interaktywności, gdyż zwiększy to prawdopodobieństwo autentycznego zaangażowania się uczniów. Przez interakcję należy rozumieć różnego rodzaju ćwiczenia lub aktywności, które pozwalają uczniowi zwiększyć jego zaangażowanie w przebieg nauczania zdalnego”. Aby zmaksymalizować efekty nauczania oraz utrzymać zainteresowanie i motywację ucznia, powinniśmy stosować interakcje oferujące uczniom możliwość pozyskiwania informacji w unikalny sposób, przy użyciu elektronicznego medium. Na stopień interaktywności mają wpływ następujące elementy:

- Nawigacja – powinna być na tyle łatwa, że nawet uczniowie mający minimalne umiejętności obsługi komputera bez trudu będą mogli korzystać z zamieszczonych materiałów. Elementy nawigacyjne muszą być jasne, a w materiałach muszą znajdować się instrukcje dotyczące poruszania się po nich. Cała nawigacja powinna być spójna i zapewniać intuicyjne korzystanie z zamieszczonych materiałów.
- Czytelność – ważne jest, aby zarówno czcionki, jak i długość tekstu były odpowiednie dla grupy wiekowej uczniów. Używane czcionki powinny mieć jeden rozmiar, który jest czytelny na monitorze, a styl czcionki i kolor powinny być dostosowane do szaty graficznej. Tekst należy zapisywać w krótkich zdaniach, dostosowując słownictwo do możliwości uczniów.
- Ilustracje – mogą zawierać zarówno nieruchome obrazy, jak i klipy wideo. Użyte ilustracje muszą mieć określony cel. Opracowując materiały dla uczniów, nauczyciel musi zadbać o to, aby cały projekt był profesjonalny i atrakcyjny wizualnie.
- Informacja zwrotna – „sprzężenie zwrotne musi być przez nauczyciela starannie zapro-

jektowane, gdyż powinno zapewnić uczniowi informacje pomocne w dalszym nauczaniu”. Dzięki nim uczeń wie, na ile zbliża się do osiągnięcia celu, albo w jaki sposób powinien zmienić swoje postępowanie, aby cel osiągnąć.

- Dyskusja – dobrze opracowany proces dydaktyczny i zasób danych zachęca do dyskusji, która może przybierać takie formy, jak: praca grupowa, aby znaleźć odpowiedź na pytanie; dyskusja i wymiana poglądów na forum dyskusyjnym; e-mentoring, czyli dyskusja pod kierunkiem nauczyciela.
- Ćwiczenia – opracowane przez nauczyciela elektroniczne zasoby pozwalają uczniom nie tylko na interakcje z komputerem i treścią, ale również z innymi użytkownikami. Komunikatywna funkcja komputerów daje możliwość dzielenia się pomysłami i pracy grupowej w celu rozwiązania danego problemu lub opracowania wspólnego projektu.

Dobór metod nauczania online nie jest może najłatwiejszy, ale im większy znamy ich asortyment, tym łatwiej jest dopasować metodę do sytuacji, biorąc też pod uwagę aktywizację uczniów. Główne grupy metod nauczania zdalnego to:

- Metody podające – ich celem jest przekazanie gotowej wiedzy, zrozumienie i zapamiętanie wiadomości przez uczących się. „Może to być nagrany wykład informacyjny. Treści wykładów powinny zawierać podsumowania oraz trafne i interesujące przykłady. Wskazane jest wplatanie w wykład treści, które nie wymagają napiętej uwagi, takie jak dygresje czy anegdoty. W przypadku tej formy można uzupełniać tekst elementami pokazu ilustrującymi omawiane zagadnienia, np. plikami graficznymi, fragmentami zapisów wideo czy audio”.
- Metody problemowe – służą przekształceniu wiedzy biernej w czynną oraz odkrywaniu nowych wiadomości i stosowaniu ich w praktyce. Celem jest postawienie uczącego się w sytuacji, w której zmuszony jest

do szukania i weryfikacji rozwiązań danego problemu, opracowania tych rozwiązań samodzielnie lub w grupie. Trudność taka (problem) wywołuje zaniepokojenie, skłania do analizy przedstawionej sytuacji, wymaga sformułowania propozycji rozwiązań (hipotez), a potem sprawdzenia ich wartości.

- Metody eksponujące – istotą tych metod jest przeżycie określonych uczuć. Przykładem zastosowania takiej metody może być film. „Projekcja materiału filmowego powinna być poprzedzona etapem przygotowania do jego odbioru (podanie informacji o autorze lub/i dziele), a zakończona jego analizą, której zwieńczeniem może być omówienie towarzyszących projekcji emocji. Film można zamieścić na platformie edukacyjnej lub podać do niego odnośnik. Dyskusja na temat filmu może być zrealizowana w ramach forum dyskusyjnego”.
- Metody praktyczne – służą umożliwieniu bezpośredniego poznania rzeczywistości i rozwijaniu umiejętności przydatnych w codziennej praktyce życiowej. Celem jest włączenie uczącego się do realizowania praktycznych zadań. Uczniom należy przekazać cel danego zadania oraz reguły i sposoby działania, według których mają postępować (np. w formie kolejnych kroków procedury). Informacje niezbędne do wykonania ćwiczenia powinny zostać umieszczone w formie schematów, opisów, instrukcji i w e-bookach. Warto uzupełnić je instrukcjami w formie plików wideo. Podczas realizacji zadania powinno być dostępne forum, na którym uczący się będą mogli uzyskać pomoc nauczyciela lub innych uczestników kursu w razie niepowodzeń lub wątpliwości. „Konieczne jest też zapoznanie uczniów z narzędziem (np. oprogramowaniem), którego mają używać w czasie wykonywania zadania i dostarczenie im wiadomości na temat jego obsługi. Po wykonaniu zadania z efektem pracy powinien zapoznać się nauczyciel i skorygować ewentualne błędy”.
- Metody programowane – ich „celem jest opanowanie partii materiału z ciągłą

weryfikacją stopnia przyswojenia wiedzy, utrwalanie wiadomości drogą powtórzeń, indywidualizacja pracy z materiałem”. Metoda ta zakłada podzielenie i ustrukturyzowanie materiału w taki sposób, by kolejne partie przedzielone były pytaniami kontrolnymi – sprawdzającymi, czy uczeń je zrozumiał i zapamiętał określone treści. Podział materiału na partie jest dokonywany według kryterium celu dydaktycznego, który ma dana partia spełnić. Przejście do następnych partii jest możliwe dopiero wtedy, gdy uczący się udzieli poprawnej odpowiedzi. Odpowiedzi błędne powinny kierować do bloków uzupełniających, powtarzających i wyjaśniających, dzięki którym uczący się będzie mógł skorygować swoją odpowiedź. Pytania kontrolne powinny być zarówno pytaniami zamkniętymi jak i wymagającymi krótkiej odpowiedzi.

Reasumując, zmiana ról i postaw nauczyciela podejmującego wyzwanie nauczania na odległość nie musi być niczym trudnym, trzeba jedynie znać swoje możliwości i przejawiać wielką chęć samokształcenia, które jest niezbędne w toku edukacji przez Internet. Zarówno praca stacjonarna jak i praca zdalna mają swoje wady i zalety. Według mnie za pracą w domu przemawia: oszczędność czasu, np. na dojazd, elastyczny czas pracy, sami tworzymy swoje środowisko pracy, sami ustalamy godziny pracy. Ale też mamy dostęp do rozpraszaczy – łatwo stracić koncentrację, trudniej utrzymać granicę między pracą a domem, czasem może doskwierać samotność.

W opracowaniu tego artykułu wykorzystano:

1. <https://e-pasje.pl/metody-nauczania-online-rodzaje-metod-ksztalcenia-zdalnego>
2. <https://www.mac.pl/aktualnosci/budowanie-interakcji-w-nauczaniu-zdalnym>
3. A. Wedeł-Domaradzka, A. Raczyńska, Jak skutecznie prowadzić zajęcia na platformie edukacyjnej?, KOWEŻiU, Warszawa 2013
4. <https://docplayer.pl/140329-Jak-skutecznie-prowadzic-zajecia-na-platformie-edukacyjnej.html>
5. Z. Meger, Motywacja w nauczaniu zdalnym
6. <http://www.e-mentor.edu.pl/artykul/index/numer/26/id/572>
7. D. Kwiatkowska, Repozytorium kursów on-line do kształcenia zawodowego,
8. <https://kno.ore.edu.pl/artykuly/99-co-motywuje-uczniow-do-aktywnej-pracy-zdalnej.html>
9. R. Lorens, Budowanie interakcji w nauczaniu zdalnym, <https://www.mac.pl/aktualnosci/budowanie-interakcji-w-nauczaniu-zdalnym>

NETOGRAFIA

Linki do dostępnych w sieci materiałów wspierających dyrektorów, nauczycieli, uczniów i rodziców w realizacji zadań w okresie pracy zdalnej:

- <https://sekurak.pl/bezpieczenstwo-pracy-zdalnej-poradnik-dla-uzytownika-i-administratora/>
Bezpieczeństwo pracy zdalnej – poradnik dla użytkownika i administratora, Michał Sajdak
- <https://www.prawo.pl/oswiata/sposob-ewidencjonowania-zdalnej-pracy-nauczyciela-wzor,499196.html>
Dyrektor szkoły decyduje, jak ewidencjonować pracę zdalną, Monika Sewastianowicz
- <https://www.gov.pl/web/zdalnelekcje/poradnik-dla-nauczycieli>
Zdalne lekcje. Poradnik dla nauczycieli, [online], dostęp: 11.05.2020. Dostępny w Internecie
- <https://www.kuratorium.lodz.pl/organizacja-zdalnego-nauczania-w-szkolach-poradnik/>

- Organizacja zdalnego nauczania w szkołach – poradnik, Kuratorium Oświaty w Łodzi
- <http://kartanauczycielablog.pl/przestoj-w-pracy-nauczyciela-czyli-jak-realizowac-zajecia-zdalne-i-jak-otrzymac-za-to-wynagrodzenie/>
Przestój w pracy nauczyciela – czyli jak realizować zajęcia zdalne i jak otrzymać za to wynagrodzenie, Karolina Sikorska-Bednarczyk, Karta Nauczyciela. Blog o pracy pracownika oświaty
 - <https://glos.pl/kurier-zamiast-internetu-szef-men-radzi-jak-pracowac-zdalnie-i-odpowiada-na-inne-pytania-nauczycieli>
Kurier zamiast Internetu? Szef MEN odpowiada na pytania nauczycieli i radzi, jak pracować zdalnie, Głos Nauczycielski
 - <https://tvn24.pl/polska/zdalna-szkola-edukacji-nauczyciele-i-dyrektorzy-pracuja-po-14-godzin-4520913>
Zdalna szkoła tonie w biurokracji, Justyna Suhecka, Nauczyciele i dyrektorzy pracują po 14 godzin, TVN 24
 - <https://www.rp.pl/Nauczyciele/303139932-Koronawirus-narzedzia-dla-nauczycieli-do-pracy-zdalnej.html>
Koronawirus: narzędzia dla nauczycieli do pracy zdalnej, Rzeczpospolita
 - <https://www.metis.pl/content/view/3429/106/>
Dokumentowanie pracy zdalnej nauczycieli z uczniami i na ich rzecz – przykładowe narzędzie monitoringu prowadzonego przez dyrektorów placówek oświatowych, Katarzyna Wilk, Regionalny Ośrodek Metodyczno-Edukacyjny „Metis” w Katowicach
 - https://odnpoznan.pl/sub,pl,materiały_do_pracy_on-line.html
Materiały do pracy online. Jak pomóc sobie samemu? Porady dla nauczycieli, ODN Poznań
 - <https://www.womczest.edu.pl/new/praca-zdalna-z-uczniemi-zasoby-internetowe/>
Praca zdalna z uczniami – informacje i zasoby internetowe, Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie
 - <https://support.office.com/pl-pl/article/zdalna-edukacja-w-us%C5%82udze-office-365-education-f651c9ae-7b65-478b-8366-51bb884025c4>
Zdalna edukacja w usłudze Office 365 Education, Microsoft Teams for Education, Microsoft Teams dla instytucji edukacyjnych
 - <https://podn-pabianice.pl/?p=6687>
Zdalne nauczanie – praktyczne porady dla nauczycieli, czyli miniprzewodnik po najpopularniejszych i najprostszych narzędziach w użytkowaniu, Powiatowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Doradztwa Metodycznego w Pabianicach
 - <https://docplayer.pl/140329-Jak-skutecznie-prowadzic-zajecia-na-platformie-edukacyjnej.html>
Jak skutecznie prowadzić zajęcia na platformie edukacyjnej?, Agnieszka Wedeł-Domaradzka i Anita Raczyńska, KOWEŻiU, Warszawa 2013
 - <http://www.e-mentor.edu.pl/artykul/index/numer/26/id/572>
Motywacja w nauczaniu zdalnym, Zbigniew Meger
 - <https://kno.ore.edu.pl/artykuly/99-co-motywuje-uczniow-do-aktywnej-pracy-z-dalnej.html>
Repozytorium kursów online do kształcenia zawodowego, Dorota Kwiatkowska
 - <https://www.mac.pl/aktualnosci/budowanie-interakcji-w-nauczaniu-zdalnym>
Budowanie interakcji w nauczaniu zdalnym, Roman Lorens

- <https://blog.ceo.org.pl/jak-zwiekszy-zaan-gazowanie-uczniow-w-zdalne-uczenie-sie/>
Jak zwiększyć zaangażowanie uczniów w zdalne uczenie się?, Danuta Sterna
- <https://blog.ceo.org.pl/ocenie-w-dobie-koronawirusa/>
Ocenianie w dobie koronawirusa, Danuta Sterna
- <https://blog.ceo.org.pl/organizacja-zdalnego-nauczania-rola-nauczyciela-wychowawcy-oraz-rodzin-uczniow-i-uczennic/>
Organizacja zdalnego nauczania – rola nauczyciela, wychowawcy oraz rodzin uczniów i uczennic, Jędrzej Witkowski
- <https://www.kuratorium.lodz.pl/organizacja-zdalnego-nauczania-w-szkolach-poradnik/>
Organizacja zdalnego nauczania w szkołach – poradnik, Kuratorium Oświaty w Łodzi
- <https://akademia.nask.pl/>
Publikacje, webinary, pomoce dydaktyczne

DLA RODZICÓW

- <https://www.gov.pl/web/zdalnelekcje/poradnik-dla-rodzicow>
Czas spędzony w domu kusi jednak, aby z sieci korzystać zdecydowanie częściej, niż jest to konieczne. Jak zatem „odłączyć” siebie i dzieci od sieci?
- <https://www.gov.pl/web/niezagubdzie-kawsiec/zanim-podejmiesz-wyzwanie>
Niewinna z pozoru gra może mieć poważne konsekwencje
- <https://akademia.nask.pl/>
Publikacje, materiały dla rodziców

LIDIA KANTEK

Konsultantka w CDN w Koninie, wieloletnia nauczycielka przedmiotów zawodowych, absolwentka wydziału Prawa i Administracji UAM w Poznaniu, ukończyła Studium Pedagogiczne i Studia Podyplomowe w zakresach: zastosowań informatyki, technologii informacyjnych i historii.

AGNIESZKA ŚWITALSKA

Pracownik CDN Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w Koninie, nauczyciel języka francuskiego z wieloletnim stażem, prowadzi zajęcia edukacyjne z uczniami, opracowuje zestawienia bibliograficzne i organizuje wystawki w wypożyczalni.

EWA MALIN

Wieloletni pracownik CDN Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w Koninie, opracowuje zestawienia bibliograficzne oraz roczniki „Bibliografii Oświaty Rejonu Konińskiego”, organizuje wystawy w bibliotece.

PORADNIKI

DLA SZKÓŁ

- https://dokumenty.men.gov.pl/Kształcenie_na_odleglosc_%E2%80%93_poradnik_dla_szkol.pdf
Kształcenie na odległość: Poradnik dla szkół – MEN
- <https://akademia.nask.pl/>
Publikacje, materiały dla nauczycieli i rodziców

DLA DYREKTORÓW

- <https://www.gov.pl/web/zdalnelekcje/poradnik-dla-dyrektorow>
Poradnik wspierający dyrektorów placówek oświatowych w realizacji nowych zadań

DLA NAUCZYCIELI

- <https://www.gov.pl/web/zdalnelekcje/poradnik-dla-nauczycieli>
Materiały edukacyjne odsyłające uczniów do odpowiednich tematów i treści

ZDALNE NAUCZANIE SŁABOWIDZĄCYCH

DR BARBARA FORYŃSKA

To w dużej mierze nauczyciele decydują, ile słabowidzący dowiadują się o świecie i to w trakcie izolacji jest dla nich bardzo ważne.

Przypadł mi w udziale zaszczyt napisania artykułu poruszającego ważną kwestię nauczania na odległość grupy osób z uszczerbkiem wzroku. Moje długoletnie doświadczenia, jako rodzica i nauczyciela, w pracy ze słabowidzącym i jego rehabilitacją mogą posłużyć tym, którzy podczas pracy na odległość spotkają się z takimi uczniami w zupełnie nowej sytuacji. Można zakładać, że problemy, które poruszę, wykorzystają rodzice, którym przyszło odrabiać lekcje w formie zdalnej czy rodzeństwo. Trzeba mieć na względzie powolniejszą adaptację ucznia słabowidzącego do nowej sytuacji i warunków nauczania. We wstępie uściśnię, kim są słabowidzący. Opierać się będę na kryterium funkcjonalnym, które zakłada, że są nimi wszystkie osoby z jakimkolwiek potencjałem wzrokowym, ale niewidzące prawidłowo pomimo najlepszej korekcji okularowej. W związku z tym nie mogą funkcjonować jako osoby pełnosprawne. Mnie, jako wieloletniego praktyka, obciążającego przez 24 godziny na dobę z osobą z głębokim uszkodzeniem narządu wzroku, interesują głównie aspekty praktyczne dotyczące usprawniania widzenia. Zdarza się, że osoby, które w rozpoznaniu okulistycznym mają zachowane około 20 % widzenia, bez ćwiczeń i rehabilitacji funkcjonują prawie jak niewidomi. Z kolei osoby z niespełną 10 % widzenia po usprawnieniu rozpoczynają względnie normalne życie w społeczeństwie. Cóż, od końca XX w. termin rehabilitacja wzroku jest akceptowany i praktykowany na szerszą skalę.

Zanim przejdę do konkretnych wskazówek, przybliżę, z jakimi dodatkowymi problemami przychodzi zmierzyć się słabowidzącemu uczniowi i jego rodzinie. Oprócz oczywistej ograniczonej możliwości odbierania wrażeń wizualnych jest też problem samodzielnego uczestnictwa w życiu i rozwijania własnej osobowości. Dużą trudnością w nauczaniu słabowidzących jest to, że każdy uczeń, jak zazna-

czytałem wcześniej, może mieć zupełnie inny rodzaj schorzenia i w związku z tym dostosowanie pracy, ćwiczeń, materiałów i pomocy dydaktycznych musi być zindywidualizowane. Warto pamiętać, że tacy uczniowie wolniej spostrzegają, a co za tym idzie wolniej pracują. Znaczenia wzroku na lekcjach, w tym także zdalnych, nie sposób przeceniać. Wszelkie procesy poznawcze w około 80% docierają za pośrednictwem tego zmysłu. Im większy deficyt wzroku, tym nauczanie musi być w większym stopniu przygotowane i dostosowane do potrzeb dziecka. Działalność praktyczna podczas lekcji to głównie dążenie do pracy pod kontrolą wzroku. Bywają tacy uczniowie, którzy posiadają jako taki potencjał wzrokowy, jednak nie wykorzystują go należycie. W praktyce obserwuję, że wygląda to tak; uczeń „robi zdjęcie okiem”, „po czym odwraca wzrok i nie kontroluje dalszej pracy pod kontrolą wzroku. Warto, szczególnie młodszym uczniom, przypominać, że oczka mają pracować podczas zajęć. Absolutnie nie wolno zapominać, tym bardziej podczas lekcji zdalnej, o sferze emocjonalnej. To, co sugerowałam wcześniej; dzieci i młodzież bardzo często wstydzą się, że nie są w stanie nadążyć za tempem klasy. Rozwiązaniem wydaje się dodatkowe 15 min. lekcji zdalnej, podczas której na spokojnie będzie można wyjaśnić niezrozumiałe partie materiału. Przy okazji można wtedy zmienić metodę nauczania czy wprowadzić specjalne pomoce dydaktyczne przeznaczone tylko dla uczniów z defektem wzroku. Mogę zasugerować, że uproszczonym materiałem ikonograficznym mogą posługiwać się wszyscy w klasie. Natomiast obraz, zdjęcie czy mapa z przetadowanymi elementami dla uszkodzonego wzroku są nieczytelne.

Dotychczas nie wspominałam o warunkach percepcji wzrokowej u dzieci słabowidzących, czyli o przyrządach optycznych, właściwym oświetleniu, za-

pewnieniu odpowiedniego kąta patrzenia, odpowiednich warunków barwnych itp. Jednak jeszcze raz przypomnę, że praktycznie każdy przypadek uszczerbku wzroku może wymagać innego wspomaganie. Należy uwzględnić zalecenia lekarza, optometrysty czy samych rodziców. Rewelacyjny i bardzo pomocny w wielu przypadkach jest powiększalnik; podczas lekcji zdalnych istnieje też możliwość podłączenia tego urządzenia do laptopa, na którym przeprowadzamy zdalne zajęcia. Bądź w samym laptopie, gdzie nasz uczeń może wykorzystać funkcję lupy.

Podczas nauczania, w tym także zdalnego, nauczyciel pracujący ze słabowidzącym winien stosować wiele metod i sprawdzać, która przynosi najwięcej sukcesów w pracy z danym uczniem. Warto przy tym trzymać się następujących zasad postępowania:

- jak najdalej idąca konkretyzacja omawianych zagadnień;
- ciągłość tematyki i stopniowanie trudności;
- dostarczanie jak najmniejszej ilości wrażeń wzrokowych podczas zajęć, po to by dokładnie zapamiętać nowe szczegóły i utrwalić je, wykorzystując pamięć wzrokową;
- pozostawienie zdecydowanie większej ilości czasu na obserwację, ponieważ słabowidzący zdecydowanie wolniej niż prawidłowo widzący wydobywa i łączy trzy podstawowe aspekty widzenia: spostrzeganie, selekcję i rozpoznawanie. Jeżeli dodamy do tego informację, że wzrok jest jedynym zmysłem integrującym informacje pochodzące od innych zmysłów, mamy często powolniejsze tempo pracy z takim uczniem. Dodatkowy czas jest potrzebny na przeszukiwanie;

niejednokrotnie uczeń nie jest w stanie postrzegać całości, np. zadań na tablicy, przenosić wzroku czy śledzić np. kursor. Najłatwiej jest zaobserwować, i to również podczas zdalnych zajęć, czy umie fiksować wzrokiem, czyli utrzymać spojrzenie na obiekcie min. 3 sekundy.

Trudno nie wspomnieć, pracując zdalnie z uczniem słabowidzącym, o przygotowaniu dla niego w domu odpowiedniego miejsca do nauki. Organizacja mieszkania, porządek, kontrola wyglądu czy postawy. Gdyby nauczyciel dostrzegał nieprawidłowości, powinien delikatnie zasugerować problemy opiekunom ucznia.

Nauczycielom prowadzącym zajęcia ze słabowidzącym mogą podpowiedzieć jeszcze, jak sam wygląd i zachowanie również przed kamerką w laptopie może już sam w sobie sygnalizować o problemach z widzeniem.

Po pierwsze – wygląd samych oczu np. zwężone, rozszerzone źrenice, pulsowanie źrenic, biała źrenica, bielmo, opadające powieki, zez, mała i zapadnięta gałka czy zbyt duża. Wzmoczone ruchy gałek ocznych – oczopląs.

Po drugie – postawa ucznia, najczęściej skrzywiona, nietypowa pozycja głowy czy kończyn, okulary i inne pomoce optyczne.

Następnie sam wygląd, który w niektórych przypadkach może nam się wydać niestaranny czy wreszcie zbyt intensywny makijaż.

Często obserwuję, że wiedza o niewidomych jest szerzej znana niż o słabowidzących. Jednak jedna i druga grupa społeczna z socjologicznego punktu widzenia ma coś wspólnego. Bardzo często uskarżają się na wyręczanie ich i pomaganie wbrew ich woli. Z tego

powodu w czasie trwania nauki, również zdalnej, nie należy narzucać się im ze swoją pomocą. Jeżeli nie jest się pewnym, czy pomoc jest im konieczna, lepiej bezpośrednio ich o to zapytać. Może to nastąpić w tych dodatkowych 15 min. wydłużenia lekcji online specjalnie dla nich. Oprócz tego warto skonsultować się z opiekunami dziecka, których w warunkach zdalnego nauczania należałoby dodatkowo zaktywizować do współdziałania i jak najlepszego przygotowania słabowidzącego do nowych warunków nauczania.

Kończąc, pragnę podkreślić, aby zachowanie podczas trwania nauki online względem ucznia z uszkodzonym narządem wzroku było nacechowane zrozumieniem, naturalnością, serdecznością, a także gotowością do niesienia pomocy we właściwej formie i w przypadkach uzasadnionych. W mojej pracy używałam formy „słabowidzący” pisanej razem, mając na myśli stałą cechę. Najlepszym efektem nauki i zajęć rewalidacyjnych czy w ogóle pracy szkoły byłaby zamiana pisowni na „słabo widzący”. Bowiem wtedy mówimy o cesze, którą dzięki naszej owocnej pracy możemy traktować

jako zmienną z akcentem na poprawę widzenia, czego wszystkim zainteresowanym życzę. Pewne praktyczne wskazówki w postaci filmików przekazałam i będę przekazywać na You Tube CDN Leszno (<https://www.youtube.com/watch?v=w6DFbj7u6lk>).

Pamiętajmy, że to w dużej mierze nauczyciele decydują, ile słabowidzący dowiadują się o świecie i to w trakcie izolacji jest dla nich bardzo ważne. Wzrok to król zmysłów, zawsze warto o niego walczyć!

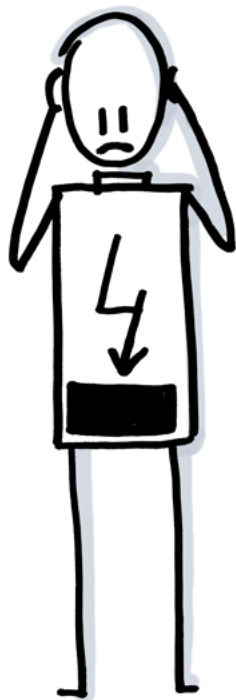
DR BARBARA FORYŃSKA

Doradca metodyczny z zakresu historii i wiedzy o społeczeństwie. Dr nauk humanistycznych w zakresie historii, UAM Poznań. Autorka dwóch monografii z zakresu szkolnictwa i licznych artykułów.

Tyflopedagog z wieloletnim stażem i praktyką. Liczne szkolenia z zakresu usprawniania widzenia. Od paru lat z powodzeniem prowadzi gabinet tyflopedagogiczny i zajęcia rewalidacyjne w szkołach.

EDUKACJA ZDALNA A DOBROSTAN NAUCZYCIELA

WIOLETTA POTURAŁA
DOROTA WIŚNIEWSKA

Ostatnie tygodnie to dla nauczycieli nowe wyzwania, wiele niewiadomych i stres, którego symptomy fachowcy porównują do stresu pourazowego towarzyszącego żołnierzom powracającym z wojen.

Ostatnie tygodnie to dla nauczycieli nowe wyzwania, wiele niewiadomych i stres, którego symptomy fachowcy porównują do stresu pourazowego towarzyszącego żołnierzom powracającym z wojen. Do tego należy dodać czasochłonność w przygotowywaniu zdalnych zajęć oraz mierzenie się z nowymi technologiami, które dla pokolenia cyfrowych imigrantów stanowią ogromne wyzwania. Nauczyciele mówią, że towarzyszy im przemęczenie, wypalenie i obawa, czy nauka online ma sens. Atmosferę podgrzewają krzyżące tytuły (doskonały temat na odrębny artykuł), głównie w Internecie, które w dramatyczny i antagonizujący sposób opisują zaistniałą sytuację – zresztą zacytujmy wybrane przez wyszukiwarke:

– *Od środy zdalne lekcje. Nauczyciele: To fikcja. Rodzice: Mamy zrezygnować z pracy?!*

– *Problemy sprzętowe, stres i walka z rodzicami. Powstał pierwszy raport badający stan nauczania w pandemii.*

– *Sześć tygodni zdalnych lekcji. „Płaczę ze stresu”.*

– *MEN pomagają w zdalnym nauczaniu? Nauczyciele: Zostaliśmy zostawieni sami sobie.*

– *Patostreamerzy atakują zdalne lekcje. „Nauczyciele są ofiarami cyberprzemocy”.*

– *„Rajdy na e-lekcje”. Klną i wyzywają podczas e-lekcji. Nauczyciele płaczą z bezsilności.*

– *Uczniowie i ich rodzice skarżą się na e-lekcje: „Materiału jest zbyt dużo”. Co robić w takiej sytuacji?*

– *Nauczanie zdalne w drugiej klasie podstawówki. „Jestem bliska obłądu”.*

– *Maturzysta: Nauczyciele dopiero osuwają się z uczeniem przez internet, pewnie ogarną to pod koniec epidemii.*

Ta dramatyczna stylistyka, choć oparta o marketingowe chwytły (słynny clickbait, czyli intrygujący, szokujący tytuł tekstu w internecie, który ma skłonić czytającego do kliknięcia i zapoznania się z artykułem), może dodatkowo rodzić frustrację, a przecież nie od dziś wiadomo, że na skuteczność działań edukacyjnych wpływ mają poczucie komfortu i satysfakcji, wewnętrzna harmonia czy pozytywne nastawienie.

Gorąco zachęcam w tej sytuacji do z troszczenia się o swój dobrostan i zapoznania się z poniższym tekstem, przekazanym dzięki uprzejmości naszej ekspertki, pani Doroty Wiśniewskiej (znanej rzeszom uczestników szkoleń, jakie prowadziła w naszym ośrodku). Równie pasjonujący jest polecany na końcu tekstu film. Zapraszam do lektury i do obejrzenia materiału filmowego.

WIOLETTA POTURAŁA

**NAUCZYCIELE SĄ
DLA SPOŁECZEŃSTWA
TRAMPOLINĄ
DO LEPSZEGO JUTRA**

OLGA TOKARCZUK

Teraz mamy taki czas, który bezwzględnie wymaga od nas, abyśmy nie robili tego, co bezużyteczne i niebezpieczne. To jest czas, aby poruszać kwestie, które w edukacji mają sens – zgłębiać wiedzę, która naprawdę pomoże nam wszystkim w codziennym, wspólnym, dobrym, mądrym funkcjonowaniu teraz i w czasach lepszego jutra. Pamiętajmy o tym, że są sprawy ważne i najważniejsze, teraz musimy zadbać o to, co najważniejsze – życie i zdrowie.

ZDARZA SIĘ, ŻE PRACUJESZ DŁUŻEJ NIŻ USTALONY CZAS PRACY?

Być może pracujesz coraz dłużej. Starasz się wykazać, że potrafisz zrobić więcej od innych lub nie umiesz odmówić przyjęcia kolejnych zadań, gdy jeszcze nie skończyłaś poprzednich. Być może nie starcza Ci czasu na dbanie o więzi rodzinne, przyjacielskie, a stres i rozdrażnienie niszczą Twoje zdrowie i relacje. Jeszcze bardziej skomplikowana jest sytuacja, gdy wykonujesz prace koncepcyjne; im praca jest bardziej twórcza, tym więcej potrzebujesz czasu i zapewnienia lepszych warunków do jej wykonywania – tylko wtedy będziesz mogła się skoncentrować na znalezieniu właściwego rozwiązania. A co, jeśli Cię wcześniej rozliczą i zarzucą, że nic nie robisz, tylko myślisz? Współczesny świat narzuca nam wszystkim przekonanie, że ważny jest ten, kto jest bardzo zajęty, kto nie ma czasu. Może okazać się, że w Twoim życiu priorytetem stał się wyścig i rywalizacja. Nie o to chodzi, żeby pracować więcej niż dotychczas, takie działanie prowadzi do podejmowania się coraz większej ilości zadań i ogromnego stresu.

Codzienna troska o dobro uczniów i zaangażowanie w pracy same w sobie stają się dużym obciążeniem i wyzwaniem dla umiejętności i kompetencji nauczyciela, a także dla niego jako osoby, dla jego wartości, poglądów, wyrażanych opinii i ocen. Nauczyciel często obarczony jest trudnymi sytuacjami decyzyjnymi, w których wymaga się, aby działał szybko (najlepiej natychmiast) i skutecznie. Przeciążeniem jest też duża ilość informacji oraz konieczność stałej aktywności i czujności; dodatkowym problemem są często zmieniające się przepisy oraz stawiane wymagania. To wszystko staje się powodem przeżywania silniejszego i częstszego stresu związanego z wykonywaną pracą i w szybkim tempie wyczerpuje zasoby odpornościowe nauczyciela.

DBAJMY O SIEBIE, ABY MIEĆ SIĘ DBAĆ O TYCH, ZA KTÓRYCH JESTEŚMY ODPOWIEDZIALNI.

Każdy z nas ma swoje sprawdzone sposoby zachowania dobrej kondycji ciała, emocji, umysłu i ducha – korzystajmy z tego. Teraz właśnie jest czas, byśmy byli empatyczni dla siebie, nie tylko dla innych.

Właśnie teraz powinniśmy poświęcić sporo czasu na odpoczynek. W przypadku zagrożenia epidemiologicznego odpoczynek, sen, nakarmienie ciała i duszy to konieczność, to fundament prawidłowego funkcjonowania naszego systemu odpornościowego. Warto zadbać o zdrowy styl życia, odpowiednią ilość snu i codziennego odpoczynku, właściwe odżywianie, aktywność fizyczną oraz umiejętność relaksowania się. Pozostając w naszych domach przez czas dłuższy niż do tej pory, może warto zaplanować wspólne aktywności, wspólny relaks i odpoczynek, wspólne zabawy i gry, może warto porozmawiać ze swoimi bliskimi o tym, na co wcześniej brakowało czasu.

Muzyka uspokaja nerwy i łagodzi obyczaje, to wiemy od zawsze, słuchajmy więc takich utworów i dźwięków, które kojąco wpływają na nasz umysł, emocje i duszę. Warto sięgnąć też po lekturę, która ukozi nasze zmysły, czytajmy dzieciom i sami również wzmacniamy się literaturą.

Duże znaczenie dla naszej kondycji psychofizycznej ma pozytywne nastawienie do siebie, do zadań, do ludzi, z którymi pracujemy (uczniów i ich rodziców, koleżanek i kolegów, przełożonych), optymistyczne myślenie o przyszłości, umiejętność skupiania się na szukaniu rozwiązań, szczególnie w sytuacjach trudnych czy kryzysowych.

Czynnikiem chroniącym jest umiejętność dzielenia czasu na pracę, obowiązki i czas wolny, na swoje hobby i pasje. Dobrze jest zaplanować rytm dnia i tempo działań – dopasowywać aktywności do sytuacji, pory dnia, stopnia skomplikowania zadania, warunków otoczenia.

Należy zadbać o to, by konsekwentnie oddzielać w życiu sferę prywatną od sfery zawodowej i znajdować równowagę (balans) między tymi dwoma obszarami życia, nie wykonywać pracy w czasie wolnym, który przeznaczony jest na regenerację sił.

Racjonalne planowanie zadań chroni przed nadmiernym stresem. Przeznaczenie około 60% czasu na czynności zaplanowane, 20% na czynności nieoczekiwane (rezerwa czasu na zadania, których nie sposób zaplanować), pozostawienie około 20% czasu na czynności spontaniczne (czas aktywności twórczej) daje większe szanse na spokojną pracę. Nie zdarza się przecież, żeby w ciągu dnia nie wystąpiły żadne nieprzewidziane zdarzenia, zakłócenia, niepotrzebne telefony czy niezapowiedziane spotkania. Często bywa też tak, że robiąc plany (dziennie czy tygodniowe), zapominamy o wielu sprawach, które z większym lub mniejszym prawdopodobieństwem mogą dodatkowo wystąpić. Dlatego też plan dnia czy tygodnia powinien zawierać pewną ilość czasu przeznaczoną na zadania i aktywności nieprzewidziane. Planowanie tylko części (60%) dostępnego zasobu czasu sprawia, że nie stresujesz się tak bardzo, gdy wpada Ci coś nagłego i nieprzewidzianego, a to zmniejsza poziom frustracji.

Niedokończone zadania i aktywności są cichymi pożeraczami energii i czasu. Przypominają o sobie poczuciem winy lub żalem, że czas przecieka przez palce. Dlatego ważne jest, aby minimalizować ilość zadań niedokończonych, bo każde z nich zabiera energię, a to oznacza, że na bieżące działania jest jej dużo mniej. Jeśli masz wiele długoterminowych zadań, podziel je na mniejsze – tak aby łatwiej było kończyć poszczególne etapy. Każdej sprawie otwartej, której nie towarzyszą działania, towarzyszy dyskomfort. Zadania zaległe dobrze umieścić w pierwszej części planu dnia – jako przerywniki pomiędzy zadaniami ważnymi, albo w czasie mniejszej wydajności organizmu. Ważne jest, aby zadania zaległe nie były planowane na koniec dnia – istnieje wtedy ryzyko, że znowu staną się zadaniami zaległymi...

W zawodzie nauczyciela niezmiernie ważny jest obraz samego siebie. Znajomość swoich ograniczeń i słabości, zdolności i talentów, analiza własnych oczekiwań wobec zawodu, własna hierarchia wartości, potrzeb, dostrzeżenie własnych osiągnięć i sukcesów – to daje siłę i wzmacnia.

Ogromne znaczenie dla naszej równowagi w życiu, dla naszego dobrostanu ma uświadomienie sobie znaczenia współpracy. Nikt nie jest w stanie wszystkich czynności, zadań, obowiązków wykonać sam, mamy wpływ na pewne obszary życia, a na inne nie mamy wpływu. Przyjęcie założenia, że każdy ma prawo do poproszenia o pomoc, popętnienia błędów, uczenia się i uświadomienia sobie, w czym możemy być pomocni innym, pozwala nam wszystkim korzystać ze swojego potencjału dla własnego rozwoju i dla rozwoju innych bez nadmiernych napięć, wyrzeczeń i nadmiernego stresu. Zapraszam do wystuchania wykładu, który dotyczy znaczenia społecznego kapitału. Współpraca daje możliwość zaspokajania potrzeby akceptacji, samorealizacji i szacunku, daje też poczucie większego wpływu na swoje własne życie i na życie tych, z którymi i dla których pracujemy.

https://www.ted.com/talks/margaret_heffernan_forget_the_pecking_order_at_work?language=pl

WIOLETTA POTURAŁA

Konsultant w CDN w Koninie, redaktor „Konińskiego Kuriera Oświatowego”, nauczycielka w szkole ponadpodstawowej, autorka wielu publikacji z zakresu edukacji medialnej i dydaktyki polonistycznej.

DOROTA WIŚNIEWSKA,

Konsultant w WODN w Sieradzu, trener i coach, prowadzi zajęcia z komunikacji interpersonalnej, psychodydaktyki kreatywności, stresu i wypalenia zawodowego, motywacji w procesie edukacji.

**ŻYCZYĆ
SOBIE,
WYBIERAĆ,
CHCIEĆ.**

O E-MOTYWACJI SŁÓW KILKA

**ANNA BOBIŃSKA
DR PIOTR MOLENDĄ**

Współcześnie uważa się, że do działań skłaniają ludzi nie tyle potrzeby, ile chęć wyznaczania celów i kierowania własną aktywnością. Znakomicie ujął to wybitny psycholog niemiecki Heinz Heckhausen, który stwierdził, że motywacja zawiera się w trzech słowach: życzyć (sobie), wybierać, chcieć.

Sądzymy, że wyżej wspomniane czasowniki znacznie łatwiej zastosować przy organizacji zdalnego nauczania niż w tradycyjnej sali lekcyjnej. Wady e-nauczania poznawaliśmy od połowy marca, dziś poszukamy sposobów inspirujących uczniów do efektywniejszej pracy.

OD WZMOCNIENIA PO SATYSFAKCJĘ.

Dobry nauczyciel, w opinii większości uczniów i ich rodziców, winien stawiać znakomite oceny i nagradzać za każdą wykonaną pracę. Widać tu pokutujący wyraźnie wpływ teorii motywacji opartej na roli wzmocnienia jako mechanizmu wywołującego i utrzymującego określone zachowania. Uczeń podejmuje działanie, ponieważ oczekuje nagrody w postaci oceny. W przypadku nauczania zdalnego, przy pracy asynchronicznej, autorzy tekstu zauważyli znaczny wzrost aktywności uczniów. Zadania łatwe, mające charakter dobrowolny, chętnie są podejmowane, a aktywność dzieci i młodzieży przerasta najśmielsze oczekiwania. Na ile są to samodzielne działania to już oddzielna kwestia; faktem jest jednak podjęcie i staranne wykonanie [zmodyfikowanie] prac. Dostrzec tu można jeszcze jedną prawidłowość – im młodszy uczestnik procesu nauczania, tym więcej nadsyłanych odpowiedzi.

W dydaktyce często podkreśla się wagę decydowania o celach aktywności. Najniżej sytuowane są tzw. cele unikowe, które polegają na skracaniu czasu pracy, minimalizowaniu wysiłku. Z całą pewnością wyżej wspomniany przykład nie może być zaliczony do tej kategorii. Kiedy motywem działania staje się dbałość o własny wizerunek, pojawiają się tzw. cele popisowe, nakierowane głównie na zaspakajanie „ego”. Wreszcie najwyższą cenioną aktywność, uzależniającą motywację od działań, polegających na rzetelnym wykonaniu zadania. Uprawnionym jest więc stwierdzenie, że najsilniej motywują nie nagrody czy potrzeby, lecz chęć samostanowienia

celów i kierowania własną aktywnością. Stanowisko, podkreślające wagę czynności inspirowanych wewnątrznie, określane jest jako teoria motywacji wewnętrznej.

I wreszcie, najcenniejsza inspiracja uczniowskiego zawodu – motywacja do uczenia. Jej podstawową cechą jest uznanie procesu nabywania wiedzy i umiejętności za wartościowy, niezależnie od nagród -wzmocnień (motywowanie zewnętrzne).

TROCZĘ O ZALETACH

Zdalne nauczanie daje szereg możliwości rozwijania uczniowskich potrzeb autonomii, kompetencji i pracy w zespole. Może, prowadząc zajęcia e-learningowe, uda się odzwyczaić uczniów od ciągłego oczekiwania nagrody (oceny) czy przekonania, że uczy się dla konkretnej osoby (np. rodzica, nauczyciela). Trudno oczekiwać, by nauczyciel za każdym razem oceniał wszystkie prace uczniowskie, choć jak pokazuje praktyka – zdarzają się i takie oczekiwania.

Wiele platform oferuje możliwość elektronicznej weryfikacji odpowiedzi, choć często wyniki nie są oficjalnie raportowane i nauczyciel nie może brać ich pod uwagę przy wystawianiu ocen. Ważne jest, że przy użyciu wspomnianych narzędzi istnieje możliwość samodzielnego sprawdzania i korygowania odpowiedzi. Takie rozwiązanie działa mobilizująco, pozwala także budować odpowiedzialność za przebieg nauki i rozwija umiejętność planowania. Spełnia zatem szereg postulatów, wynikających z realizacji kompetencji kluczowych i zadań szkoły.

Choć strategie motywowania wewnętrznego uważa się za bardziej pożądane, należy zwrócić uwagę, iż udział uczniów w lekcji jest obowiązkowy, zaś przekazywane treści rzadko są atrakcyjne i dostosowane do zainteresowań większości klasy. W przypadku zdalnego nauczania łatwiej jest uatrakcyjnić zajęcia, odsyłając do interesu-

jących zasobów cyfrowych. Zdajemy sobie sprawę, iż jest to działanie pracochłonne. Materiały i przekierowania do zasobów – przydatnych zarówno dla nauczycieli, jak i uczniów – zamieszczone są m.in. na stronie ODN Kalisz. Pod zakładką: Materiały edukacyjne dla nauczycieli (<https://odn.kalisz.pl/category/dla-nauczycieli/>) znaleźć można różne przedmioty nauczania i szereg gotowych odpowiedzi.

Zdalne nauczanie pozwala skuteczniej realizować postulaty związane z indywidualizacją kształcenia. Podobnie jest w przypadku korzystania z organizacyjnych form nauczania innych niż praca całą klasą. W warunkach e-learningowych łatwiejsza staje się np. sprawna realizacja pracy w grupach. Dotyczy to nie tylko przesyłania materiałów, lecz również kontroli pracy poszczególnych członków zespołu. Wzrost motywujący ma również możliwość włączania do zajęć fragmentów filmów z możliwością dzielenia zasobów pomiędzy grupy. Prezentowanie przykładów z życia, ekspozycja wartościowych dzieł poruszających emocje, wpisuje się w ramy metod waloryzacyjnych. W przypadku starszych uczniów, podział tematu na zagadnienia do opracowania w zespołach, może być dobrym ćwiczeniem rozwijającym kompetencje społeczne, w tym umiejętność współpracy. Sprawdzone rozwiązanie, motywującym do działania, jest blog internetowy. Ta forma prezentacji, w sposób naturalny, skłania do wymiany myśli i motywuje do wypowiedzi. Nie możemy zapominać, że praca w sieci rozwija umiejętności informatyczne, a także kompetencje związane z samodzielnym poszukiwaniem, przetwarzaniem i przyswajaniem nowej wiedzy.

W prezentowanym szkicu staraliśmy się wskazać wybrane rozwiązania zdalnej edukacji, które naszym zdaniem pomogą zmotywować uczniów do nauki. Celowo pominięliśmy rozważania dotyczące np. przydatności prowadzonych zajęć czy zagadnień dotyczących stopnia opanowania

przez uczniów strategii poznawczych. Zdajemy sobie sprawę, że dla wielu uczniów inspiracją do działania będzie głównie chęć uzyskania lepszej oceny. Może jednak realizację niektórych zadań pozostawić tym, którzy zechcą. Czy wpłynie to na większe zainteresowanie przedmiotem? Zawsze warto spróbować.

BIBLIOGRAFIA

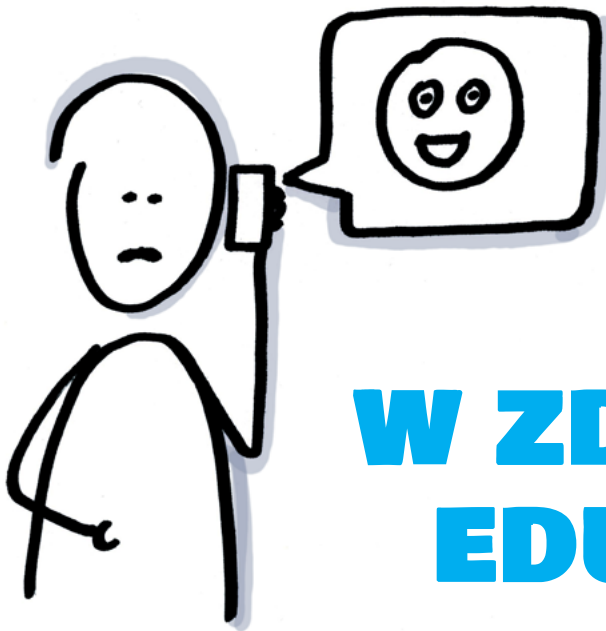
- Borphy J., *Motywowanie uczniów do nauki*. Przeł. K. Kruszewski. Warszawa 2002
- Mietzel G., *Wprowadzenie do psychologii*. Gdańsk 2003
- Meger Z., *Motywacja w nauczaniu zdalnym*. „E-mentor” 2012, nr 4 (26)
- Petty G., *Nowoczesne nauczanie. Praktyczne wskazówki i techniki dla nauczycieli, wykładowców i szkoleniowców*. Przeł. J. Bartosik. Sopot 2012
- Rawa-Kochanowska A., *Motywowanie w e-nauczaniu – z doświadczeń praktyka*. „E-mentor” 2012, nr 4 (46)

ANNA BOBIŃSKA

Nauczyciel konsultant ds. przedmiotów ogólnokształcących w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu.

DR PIOTR MOLENDĄ

Nauczyciel konsultant w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu, historyk. Specjalizuje się w tematyce historii regionalnej. Autor licznych publikacji naukowych z zakresu historii i mnemotechnik. Nauczyciel dyplomowany w Zespole Szkół nr 9 w Kaliszu.

E@PPP W ZDALNEJ EDUKACJI

JUSTYNA SZOFER-ANDRZEJEWSKA

Pandemia koronawirusa okazała się sporym wyzwaniem nie tylko dla polskiej edukacji, ale dla oświaty na całym świecie.

WPROWADZENIE

Nie tylko w Polsce nauczyciele musieli zorganizować nowy, masowy system nauczania. Działania w tym celu podejmowały państwa na całym świecie, a sytuacja ta dotknęła już ponad 1,5 mld uczniów. Każdy kraj na szkołę w wersji online miał swoją wizję, a związane było to nie tylko z realizacją podstawy programowej, ale także zapewnieniem posiłków i pomocą psychologiczną. Ze statystyk UNESCO¹ wynika, że zamknięcie szkół na całym świecie miało miejsce w 165 państwach i każde z nich organizację edukacji online realizowało na własny sposób. Niemniej, Organizacja wytyczyła wspólne dla wszystkich zasady działania oparte na równości. Nie wszystkie mogły być w pełni realizowane, jednak rząd danego kraju miał dołożyć wszelkich starań, by zadbać o **3 filary edukacyjnej równości**: stawianie czoła podziałowi cyfrowemu, zapewnienie zdrowych posiłków poza szkołą oraz planowanie integracyjnych rozwiązań edukacyjnych. Równy dostęp do rozwiązań technologicznych i sprzętu to problem w wielu państwach; z danych raportu ta dysproporcja była widoczna w Chinach (uczniowie z rodzin o niskich dochodach otrzymali wsparcie w postaci komputerów i mobilnych pakietów danych), w Portugalii (dostęp materiałów w formie papierowej), w USA (stan Waszyngton zrezygnował z lekcji zdalnych, jeśli nie można było zapewnić dostępu do sprzętu i technologii).

Wsparcia psychologiczno-pedagogicznego podczas izolacji wymagało wielu uczniów i rodziców. Lęk i zmiany nastroju monitorowane były przez wielu specjalistów. W Chinach opiekunowie dzieci mogli skorzystać z pomocy pedagogów, we Włoszech nauczycielom oferowane były specjalne kursy, podczas których uczyli się zarządzania relacjami z dziećmi w dobie koronawirusa. Z kolei w Hiszpanii rodzice i nauczyciele mieli dostęp do specjalnych aplikacji, za pomocą których mogli się

dzielić rozwiązaniami na rzecz kształcenia dzieci. Nietypowe rozwiązania stosowała Tajlandia i Japonia, gdzie włączono wizyty domowe specjalistów w celu udzielenia porad rodzicom.

EDUKACJA ZDALNA

Edukacja zdalna, czyli kształcenie/nauczanie na odległość, z zastosowaniem różnych jej form (blended-learning, e-learning, m-learning²) wymaga dobrze przemyślanej organizacji i właściwego zarządzania zasobami.

Kluczowym elementem organizacyjnym jest informacja i komunikacja oraz jej jakość i szybkość przepływu między uczestnikami nauczania zdalnego (uczniowie, nauczyciele, wykładowcy akademicy) a jednostkami organizacyjnymi (szkoły, przedszkola oraz uczelnie wyższe). Obecnie nikogo nie dziwi stosowanie nowoczesnej formy nauczania, jaką jest e-edukacja. Trzeba jednak mieć świadomość, że e-learning jest wielkim postępem w dziedzinie nauki, który stwarza nam mnóstwo możliwości. Niewątpliwym przełomem w rozwoju zdalnego nauczania okazał się rozwój telekomunikacji cyfrowej, technik satelitarnych oraz multimedialnych. Stało się możliwe nauczanie z zastosowaniem Internetu, dające niemal nieograniczone (w porównaniu do wcześniejszych metod: metoda scenografii czy kurs korespondencyjny) możliwości komunikowania się. W historii nauczania na odległość³ prekursorami byli Amerykanie. W 1700 roku pojawiło się pierwsze ogłoszenie z ofertą kursu korespondencyjnego. W Polsce nauczanie na odległość zapoczątkował Uniwersytet Krakowski kursem zawodowym dla rzemieślników. W latach 90. XX wieku nastąpił gwałtowny rozwój Internetu i multimedialnych. Dzięki temu nauczanie na odległość zdobywało coraz większą popularność i wzbudzało powszechne zainteresowanie. Właśnie wtedy narodził się e-learning. Upowszechnienie Internetu spowodowa-

to prawdziwy przełom w kształceniu na odległość, ponieważ umożliwiło najwyższy poziom interakcji oraz globalną komunikację. W pedagogice i psychologii zaczęto szczególnie rozwijać kognitywizm – koncentrujący się zarówno na etapie kognitywnym w przyswajaniu wiedzy, jak i na funkcjonowaniu mózgu oraz emocjonalizm – dotyczący przede wszystkim emocjonalnych aspektów nauki, w tym motywacji. Szerzej w badaniach naukowych wskazywano ujęcie behawioryzmu (koncentrującego się na umiejętnościach i behawioralnych efektach uczenia się) oraz kontekstualizmu (bazującym w większym stopniu na społecznych kwestiach, które mogą wpłynąć na proces uczenia się – praca pod presją czasu). W publikacji *Wybrane zagadnienia e-edukacji* pod redakcją Leszka Rudaka⁴ możemy znaleźć mnóstwo interesujących badań dotyczących zagadnień szeroko pojętej e-edukacji. W związku z tym, iż popularność tej formy nauczania dynamicznie wzrasta i systematycznie zyskuje nowych zwolenników, wielu naukowców podejmuje się badania i wyjaśniania zjawiska e-nauczania.

Zdalne nauczanie ma szansę stać się poważną alternatywną metodą podawania wiedzy i kształtowania umiejętności. Warto zauważać trudności, które się z nim wiążą, ale też atuty. E-learning pozwala na większą swobodę, większą autonomię, elastyczność w organizacji pracy i czasu, w jakim się odbywa.

ZDALNA EDUKACJA W POMOCY PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ

Zmieniliśmy przepisy, dzięki którym możliwe jest prowadzenie kształcenia na odległość w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania szkół i placówek oświatowych [...] czas, w którym jesteśmy, wymaga od nas wszystkich pełnej mobilizacji i współpracy. Rodziców proszę o wyrozumiałość i cierpliwość. Zdaję sobie sprawę z tego, ile trudu wkładają oni w wychowywanie i edukację

swoich dzieci, szczególnie teraz, kiedy wielu z nich tęczy swoją pracę zawodową ze wsparciem dzieci w zdalnej nauce⁵ – podkreślił Minister Edukacji Narodowej. Przyjęto w nich⁶ rozwiązania, które umożliwiają organizację i realizację procesu kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Umożliwiono także, tam gdzie jest to konieczne, realizowanie zadań dydaktyczno-wychowawczych w inny sposób, ustalony przez szkoły i placówki, w uzgodnieniu z organem prowadzącym. Celem tych działań jest umożliwienie realizacji podstawy programowej z uwzględnieniem ograniczeń wynikających ze specyfiki zajęć realizowanych z wykorzystaniem metod, technik kształcenia na odległość i higieny pracy. Współczesny nauczyciel musi posiadać właściwą wiedzę psychologiczno-pedagogiczną, by sprostać wymaganiom nowoczesnego kształcenia ucznia, opisywanego przez Gurycką (2020), Lędzińską (1996, 1999) czy Masłowa (za: Biegajło, 2000).

Zdalne nauczanie zostało również wprowadzone w pomoc psychologiczno-pedagogiczną. Podkreślono jednoznacznie, że większość dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym z niepełnosprawnością, może mieć trudności w zrozumieniu obecnej sytuacji panującej na świecie, związanej z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2. Większość dzieci i młodzieży to osoby w szczególności z niepełnosprawnością, niedostosowaniem społecznym, z zaburzeniami zachowań i emocji, z deficytami kompetencji i zaburzeń sprawności językowych, z chorobami przewlekłymi i dodatkowymi sprzężeniami (w tym zaburzenia SI oraz zaburzenia neurologiczne).

Do tej pory uczniowie objęci pomocą psychologiczno-pedagogiczną zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji w sprawie zasad i organizacji udzielania pomocy [...] korzystali z zajęć specjalistycznych o charakterze rewalidacyjnym, w tym surdo- i tyflopedagogicznym, logopedycznym, z zajęć

socjoterapeutycznych, zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne, zajęć terapeutycznych wskazanych przy spectrum autyzmu.

Wczesne wspomaganie rozwoju realizowane w oddziałach przedszkolnych wymagało wspomagania rodzica. Proces terapeutyczny i rodzaj prowadzenia tych zajęć znacznie różni się od zajęć edukacyjnych. Zarówno w realnej rzeczywistości szkolnej, jak i wirtualnej rzeczywistości szkolnej, istnieje wiele zmiennych zależnych, które ten proces utrudniają. Dobór metod i form specjalistycznych podkreśla indywidualizację procesu wspomagania, co wskazują również autorskie programy zajęć specjalistycznych.

Specjalista zatrudniony w oświacie ma udzielać pomocy psychologiczno-pedagogicznej w postaci działań „profilaktycznych, mediacyjnych i interwencyjnych skierowanych do uczniów, rodziców i nauczycieli”⁷.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna, praca specjalistów (psychologów, pedagogów, logopedów, terapeutów) wymaga służebności, która wykracza poza utarte schematy i społeczne oczekiwania. Powinna służyć ludziom, życiu i przemianom⁸. Opieka i pomoc psychologiczno-pedagogiczna zakłada „towarzyszenie drugiej osobie [...] i co jest równie ważne, przygotowanie do rozwiązywania problemów”⁹. W edukacji zdalnej wielu specjalistów poszukiwało wielu niestandardizowanych narzędzi, by móc rzetelnie i w sposób zaplanowany prowadzić specjalistyczne terapie. Dr Magdalena Zając, mówiąc o procesie zdalnego nauczania, wymagała rozpoznania możliwości rodzica; w ramach tej grupy rodzice dysponowali innymi zasobami i wielu z nich było aktywnych zawodowo. Drugim uczestnikiem był nauczyciel, który posiadał kompetencje do kształcenia dziecka, ale do tej pory pracował w interakcji z uczniem. W edukacji zdalnej musiał zdobyć nowe

umiejętności, wyposażyć się w nowe kompetencje i narzędzia, ponieważ stał się liderem procesu edukacyjnego, wychowawczego i terapeutycznego dzieci pozostających w e-nauczaniu domowym.

Potrzeby dziecka stanowią najważniejszy aspekt kształcenia na odległość gdyż powinien być funkcjonalny zarówno rodzic, jak i nauczyciel. W nowej sytuacji „tu i teraz”, powinien zapobiec regresowi rozwojowemu dziecka z spe.

Odwołując się do e-konferencji #Motywacja = zdalna edukacja realizowana przez CDN w Lesznie¹⁰, w części 3. modułu przybliżone zostały mechanizmy motywacji w kształceniu na odległość. Wskazana piramida osobistej wydajności odwołuje się do aktywności dnia, planu pracy dziecka ze SPE, ustaleń kontraktowych i szczegółowych wytycznych preferowanych w miejscu pracy.

Jako doradca metodyczny w zakresie świetlicy i pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz praktyk prowadzący zajęcia specjalistyczne – podkreślam znaczenie motywacji pośredniej w lekcjach online, która jest niezbędna do podtrzymania wirtualnej interakcji z dzieckiem i rodzicem pełniącym rolę nauczyciela wspomagającego.

W prowadzeniu zajęć na odległość ważny jest rodzaj kształcenia. W zależności od specyfiki przedmiotu i preferencji osób współorganizujących proces uczenia można wyróżnić kształcenie synchroniczne, asynchroniczne oraz mieszane. Kształcenie synchroniczne to rodzaj zajęć dydaktycznych prowadzonych w czasie rzeczywistym. S. Juszczyk ten rodzaj kształcenia definiuje następująco: „Uczestnicy procesu kształcenia mogą dołączyć się w dowolnej chwili w trakcie prowadzonych zajęć. Charakterystycznymi mediami dydaktycznymi są tutaj wirtualna ręka i wirtualna tablica. Ręka służy zasy-

gnalizowaniu nauczycielowi, że uczący chce o coś zapytać lub odpowiedzieć na pytanie nauczyciela. Natomiast tablica służy prezentacji różnorodnych informacji”¹¹. A. Clarke¹² wymienia trzy podstawowe typy komunikacji synchronicznej: chat, audio konferencja, wideokonferencja. Kształcenie asynchroniczne związane jest z kształceniem zdystansowanym. W asynchronicznym dostarczaniu informacji udostępnione materiały są niezależne od czasu i położenia. Uczestnicy korzystają z informacji za pomocą Internetu. S. Juszczyk wymienia asynchroniczne formy uczenia, takie jak: poczta elektroniczna, fora dyskusyjne, wirtualne seminaria, symulacje komputerowe, projekty grupowe, interaktywne eseje, wykłady /prelekcje wizualne umieszczane na youtube. K. Satola uważa, że: „Metoda ta pozwala na uczenie się w dowolnie wybranym przez nich czasie i sprawdza się tylko w przypadku, gdy uczestnicy chcą i potrafią zdobywać wiedzę samodzielnie”¹³. Kształcenie w trybie mieszanym dotyczą rozwiązań e-learningowych wspierających proces kształcenia prowadzony w sposób tradycyjny. Kształcenie w trybie mieszanym jest oceniane jako bardzo efektywne. **Zajęcia prowadzone w tradycyjny sposób, uzupełniane mogą być zajęciami wirtualnymi są zajęciami wirtualnymi poprzez różnorodne formy wsparcia platform, aplikacji.** Niewątpliwie zajęcia z pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formie zdalnej muszą być prowadzone w zakresie wspomaganie i wspierania terapeutycznego, nastawione na podtrzymanie relacji między prowadzącym a uczestnikiem procesu terapeutycznego. Charakter oddziaływań jest współzależny, jeśli chodzi o dzieci z spe i ukierunkowany na współpracę z rodzicem. **Zdalna edukacja w części prowadzonych tych zajęć nie jest wystarczająca, dlatego też zgodnie z Rozporządzeniem z dnia 14 maja 2020 r zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu**

oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałania i zwalczania Covid 19, umożliwia prowadzenie zajęć specjalistycznych rewalidacyjnych, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych oraz zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, w uzgodnieniu z organem prowadzącym i za zgodą rodziców dzieci i uczniów posiadających odpowiednio orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych lub opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.

ZAKOŃCZENIE

Dynamiczne zmiany cywilizacyjne, jakich współcześnie jesteśmy świadkami, obejmują niemal wszystkie sfery życia człowieka. Edukacja zdalna, której zadaniem nie jest przecież zastąpienie edukacji tradycyjnej, stanie się w przyszłości atrakcyjną alternatywą, szczególnie w szkołach, które będą właściwie i wystarczająco uposażone w nowoczesne technologie. Z edukacyjnego punktu widzenia ważny jest stosunek człowieka do nowych rozwiązań technologicznych wchodzących do edukacji, a także interakcje, które będą mogły być prowadzone w kształceniu na odległość.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna stanowi nadal wyzwanie dla wielu nauczycieli; dynamiczny proces diagnozy i włączania dziecka w pomoc przez specjalistów daje nadzieję na wczesne wspomaganie rozwoju. Choć pomoc w systemie oświaty została „zreorganizowana” w roku 2013, ciągle ewaluuje. Wnika to z potrzeb diagnozy, indywidualizacji nauczania oraz zmian oświatowych. **Edukacja zdalna pokazała nowe możliwości, pozwoliła na zapisanie nowych wyzwań, które w obliczu sytuacji pandemii zmieniły dotychczasowy model edukacji.** W wielu raportach szkolnych odnajdziemy kluczowe

diagnozy, celowość działania i kontekst danej szkoły podczas tego trudnego czasu, w jaki, z „dnia na dzień” i „tu i teraz”, zostaliśmy wprowadzeni. **W zamian w grupach zawodowych wypracowaliśmy wspólne inspiracje poprzez grupy społecznościowe** i pomoc udzieloną sobie nawzajem.

Wyzwania, jakie stawiała pandemia koronowirusa w różnych aspektach, są dla wszystkich państw nowością, na którą nikt nie był przekonany. Poza tym struktura, gospodarka czy administracja w każdym kraju jest inna i stąd mogły wynikać różnice w podejmowanych działaniach, a w konsekwencji wprowadzenie poczucia chaosu i dezorganizacji. Niemniej organizacje międzynarodowe oraz WHO¹⁴ w kontekście globalnym wydały wytyczne, by rządy wdrażały w miarę jednolite rozwiązania w myśl równości i zapewnienia obywatelom bezpieczeństwa. Zarówno dzisiaj, jak i w przyszłości, ważne będą solidarność, empatia i pomoc.

PRZYPISY

1. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>
2. Z. Meger, *Tendencje współczesnej edukacji – od a-Learning do z-Learning* [w:] Postępy e-edukacji, red. L. Banachowski, Wydawnictwo PJWSTK, Warszawa 2010, s. 16–25
3. S. Juszczak, *Edukacja na odległość. Kodyfikacja pojęć, reguł i procesów, Multimedialna Biblioteka Pedagogiczna*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2002, s. 125
4. Anna Danielewska-Tutecka, Jan Kusiak *Wirtualna przestrzeń e-nauczania* [w:] „Wybrane zagadnienia e-edukacji” Praca zbiorowa pod red. L. Rudaka, Wydawnictwo Naukowo-Techniczne PWN, Warszawa 2009, s.207
5. <https://www.gov.pl/web/edukacja/ksztalcenie-na-odleglosc-nowe-regulacje-prawne>
6. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 20 marca 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19
7. *Rola i zadania psychologa we współczesnej szkole* pod redakcją Grażyny Katry i Ewy Sokołowskiej, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2010, str. 12
8. A. Gurycka, (1998), *Korzenie, kontrowersje. Być sobą. Autobiografia naukowa*. [w:] T. Rzepa (red.), *Historia psychologii polskiej w autobiografiach*. Cześć III, (s.116), Szczecin: Wydawnictwo Uniwersytet Szczeciński
9. A. Gurycka, (1992), *Refleksje i kontrowersje*, *Przegląd Psychologiczny*, 3, 391
10. Materiały e-konferencji #Motywacja=zdalna edukacja Cyfrowa Szkoła Wielkopolska@2020 Realizacja Edyta Zarębska-Marciniak, Justyna Szofer-Andrzejewska, Tomasz Kopydłowski https://www.youtube.com/results?search_query=motywacja+zdalna+edukacja+
11. S. Juszczak, *Edukacja na odległość. Kodyfikacja pojęć, reguł i procesów*, *Multimedialna Biblioteka Pedagogiczna*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2002, s. 136

12. A. Clarke, *E-learning nauka na odległość*, Wydawnictwa Komunikacji i Łączności, Warszawa 2007
13. K. Satola, *E-learning, projekt 2005* artykuł www.haker.com s. 9
14. <https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/who-china-joint-mission-on-covid-19-final-report.pdf>

**JUSTYNA
SZOFER-ANDRZEJEWSKA**

Doradca metodyczny w zakresie świetlicy i pomocy psychologiczno-pedagogicznej, pracownik CDN w Lesznie.

KONKURS LITERACKI „WIELKOPOLSKI DEK@MERON 2020”

Pomysł Konkursu od początku zakładał jego literacki charakter. Chodziło o to, aby w czasie trwania pandemii uczestnicy projektów uczniowskich, realizowanych w ramach Cyfrowej Szkoły Wielkopolskiej, podzielili się ciekawymi historiami, nad którymi pracują. Zachęcaliśmy aby Każdy spróbował stać się autorem jednej interesującej historii powiązanej z Wielkopolską.

Dlaczego Konkurs został nazwany „wielkopolskim dekameronem”? Otóż jest to nazwa znacząca, bo słowo dekameron (czyli po grecku tyle co 10 dni) miało nawiązywać wprost do dzieła włoskiego pisarza Giovanniego Boccaccio, który przeżył zarazę w XIV wieku. Jego Dekameron do dzisiaj jest synonimem świetnie skomponowanych 100 opowiadań.

Odzew na ogłoszenie Konkursu był duży, a wszystkie przesłane opowiadania umieszczone zostały na stronie <https://www.csw2020.com.pl/wielkopolski-dekameron-2020/>, co natychmiast można było potraktować jako ich wyróżnienie. Konkurs spełnił oczekiwania organizatorów. Po pierwsze obudził chęć podzielenia się w formie opowiadania różnymi tematami projektów, jakie dzieci i młodzież realizują dzięki Cyfrowej Szkole Wielkopolskiej. Po drugie stworzył niepowtarzalną okazję do kształcenia kompetencji kluczowych, tak istotnych dla współczesnej szkoły. Opowiadania konkursowe w dużym stopniu ujawniły, że edukacja skupiająca się na ich kształceniu bardzo wspomaga współczesną szkołę i nauczycieli w ich codziennej pracy edukacyjnej i co najważniejsze rozwija potencjał uczniów.

Kapituła Konkursu pod przewodnictwem prof. Waldemara Łazugi po długiej dyskusji przyznała nagrody i wyróżnienia za najlepsze prace konkursowe, kierując się ich walorami literackimi i poznawczymi, co nie było łatwym zadaniem z uwagi na wiele dobrych i bardzo dobrych prac.

Narody i wyróżnienia zostały ufundowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, a szczególne podziękowanie za życzliwe zainteresowanie przebiegiem Konkursu oraz za objęcie nad nim patronatu Organizatorzy Konkursu kierują do Pani Doroty Kinał, Dyrektor Departamentu Edukacji i Nauki.

PRACE NAGRODZONE W KATEGORII SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

1. Jessica Borowczak, Sen o pięknym domu (Barbara Glinka-Polaczek, SP4 Grodzisk Włpk.)
2. Amelia Zych, Spycimierz moja parafia (Agnieszka Mysłowska, SP Sarbice)
2. Amelia Lasut, Podróż (Iwona Napierała, SP Wapno)
2. Filip Misiak Rodzinna pamiątka (Anna Wieczorek-Pajor, SP Sarbice)
3. Daria Adamczewska Opowieść o szkole w pałacyku w Sośniach (Halina Doktor SP w Sośniach)

PRACE NAGRODZONE W KATEGORII SZKÓŁ PONADPODSTAWOWYCH

1. Agnieszka Jabłońska, Wiosna 1928 (Teresa Kaszyńska, ZSEA w Kole)
2. Dominika Stachowiak, Szyk dawnych kolei (Magdalena Tomczykowska, III LO Gniezno)
3. Mikołaj Mirecki, Opowieść o wodnej przeprawie metalowego kolosa (Agnieszka Kowalik, LO Kleczew)

PRACE WYRÓŻNIONE W OBU KATEGORIACH

Zuzanna Wojciechowska Niezwykła przygoda w kopalni soli (Maria Wojciechowska, SP 8 w Gniezno)
Nadia Ułasowiec Historia Jana Kity (Iza Okrzesik-Frąckowiak, SP Wieliń)
Maria Płokarz Z pałacyku do technikum (Halina Doktor, SP w Sośniach)
Oliwia Banaś, Szklarka Śląska – Moja mała ojczyzna (Halina Doktor, SP w Sośniach)
Klaudia Koziarska, Mały bohater dużego powstania (Halina Doktor, SP w Sośniach)
Mikołaj Sudolski, Bytnarowcy o Stefanii Wodzińskiej (Dorota Szaleniec-Plichta, ZSGH Kalisz)
Monika Pańczak, Ród Vogtów (Iza Mikstecka-Mikuła, ZSUG Pleszew)
Aleksandra Skrzypek, Historia o biskupińskich pogadankach (Anita Minicka, Technikum Krobia)
Jagoda Siekierska, Wpływ Wielkopolan na rozwój kultury muzycznej w Polsce (Anna Ranke I LO w Pleszewie)
Kinga Maciejewska, Matulka polskich harcerzy (Dorota Szaleniec-Plichta ZSGiH w Kaliszu)

NAUCZYCIELE – WYRÓŻNIENI ZA AKTYWNE WSPIERANIE UCZNIÓW PODCZAS KONKURSU:

mgr Halina Doktor – Szkoła Podstawowa w Sośniach,
mgr Anna Wieczorek – Pajor Szkoła Podstawowa w Sarbicach,
mgr Magdalena Tomczykowska – III LO w Gnieźnie.

PROF. VIOLETTA JULKOWSKA

z U AM w Poznaniu, Opiekun Akademii Kształcenia Wyprzedzającego w projekcie CSW2020 oraz inicjator i organizator Konkursu „Wielkopolski Dek@meron 2020”

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

PLACÓWKI OŚWIATOWE PROWADZONE PRZEZ
SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO
PODLEŻE DEPARTAMENTOWI EDUKACJI I NAUKI

OŚRODEK DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W KALISZU

pełna informacja na stronie:
www.odn.kalisz.pl

PUBLICZNA BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA KSIĄŻNICA PEDAGOGICZNA W KALISZU

pełna informacja na stronie:
www.kp.kalisz.pl

CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W KONINIE

pełna informacja na stronie:
www.cdnkonin.pl

CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W LESZNIE

pełna informacja na stronie:
www.cdn.leszno.pl

CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W PILE

pełna informacja na stronie:
www.cdn.pila.pl

OŚRODEK DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W POZNANIU

pełna informacja na stronie:
www.odnpoznan.pl

PUBLICZNA BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA W POZNANIU

pełna informacja na stronie:
www.pbp.poznan.pl

CENTRUM WSPARCIA RZEMIOSŁA KSZTAŁCENIA DUALNEGO I ZAWODOWEGO W KALISZU

pełna informacja na stronie:
www.cwrkdiz.kalisz.pl

CENTRUM WSPARCIA RZEMIOSŁA KSZTAŁCENIA DUALNEGO I ZAWODOWEGO W KONINIE

pełna informacja na stronie:
www.cwrkdiz.konin.pl

CENTRUM WSPARCIA RZEMIOSŁA KSZTAŁCENIA DUALNEGO I ZAWODOWEGO W LESZNIE

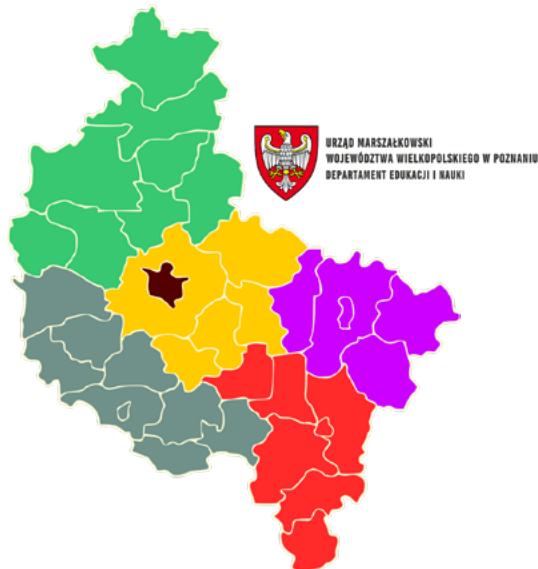
pełna informacja na stronie:
www.cwrkdiz.leszno.pl

CENTRUM WSPARCIA RZEMIOSŁA KSZTAŁCENIA DUALNEGO I ZAWODOWEGO W PILE

pełna informacja na stronie:
www.cwrkdiz.pila.pl

CENTRUM WSPARCIA RZEMIOSŁA KSZTAŁCENIA DUALNEGO I ZAWODOWEGO W POZNANIU

pełna informacja na stronie:
www.cwrkdiz.poznan.pl

SZKOŁY

- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie
www.medyk.gniezno.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Koninie
www.medyk.konin.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Ostrowie Wlkp.
www.msz-ostrow.cba.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1 w Poznaniu
www.wsckziu1.poznan.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 2 w Poznaniu
www.wsck.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Rawiczu
www.medyk-rawicz.com.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego we Wrześni
www.wscku-wrzesnia.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Złotowie
www.wsckziu-zlotow.pl
- Wielkopolski Samorządowy Zespół Placówek Terapeutyczno – Wychowawczych w Cerekwicy Nowej
www.cerekwica-mow.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Edukacji i Terapii w Starej Łubiance
www.zspstaralubianka.pl